

สัตว์น้ำและที่จับสัตว์น้ำ

ส่วนที่ 1

สัตว์น้ำ



ทรัพยากรสัตว์น้ำ (Aquatic Resources)

ทรัพยากรสัตว์น้ำ เป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งในบรรดาทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลาย (Natural Resources) ซึ่งธรรมชาติประทานมาให้แก่มวลมนุษย์ ทรัพยากรเหล่านี้มีหลายประเภทด้วยกัน เช่น แร่ธาตุ น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ อากาศ และพลังงานจากดวงอาทิตย์ เป็นต้น เมื่อรวมแล้วมีเพียง 2 ประเภท คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีการชดใช้แทนที่ (Non renewable resources) เช่น สินแร่ น้ำมัน เป็นต้น ซึ่งเมื่อใช้แล้วย่อมสิ้นเปลืองหมดไป อีกประเภทหนึ่ง คือ ทรัพยากรที่มีการชดใช้แทนที่ (Renewable resources) เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า และสัตว์น้ำ เป็นต้น ชนเผ่าใดมีความสามารถ มีความฉลาดรอบรู้ ชนเผ่านั้นก็คิดค้นและตั้งกฎผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น เพื่อนำมา เป็นเครื่องบำรุงความสุขและใช้สอยตามความจำเป็นแก่การดำรงชีพทั้งของตนเอง และของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ชนชาติใดมีทรัพยากรธรรมชาติมากชนชาตินั้นก็ประสบความสำเร็จ รุ่งเรือง อยู่ดีกินดี เป็นชาติมหาอำนาจ ทั้งยังสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ตนครอบครองอยู่นั้น เป็นอำนาจต่อรองในทางการเมืองกับชนชาติอื่นได้

สัตว์น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีการชดใช้แทนที่ ซึ่งสามารถจะเพิ่มผลผลิตได้โดยการอนุรักษ์ ควบคุมวิธีการจัดการอย่างถูกหลักวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่มวลมนุษย์อย่างไม่มีรู้จักหมดสิ้น

ตามความในมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ได้บัญญัติความหมายของสัตว์น้ำไว้ดังนี้ "สัตว์น้ำ" หมายความว่า ปลา เต่า กระ กุ้ง ปู แมงดา สัตว์น้ำจำพวกเลื้อยคลาน รวมทั้งไข่ของสัตว์น้ำเหล่านี้ทุกชนิด สัตว์น้ำจำพวกเลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์น้ำจำพวกหอยรวมทั้งเปลือกหอยและมุก สัตว์น้ำจำพวกปลิงทะเล จำพวกฟองน้ำ และจำพวกสาหร่ายทะเล และหมายความรวมถึงสัตว์อื่นที่อาศัยอยู่ในน้ำและพืชน้ำอื่น ๆ ตามที่ได้มีพระราชกฤษฎีการะบุชื่อ" ซึ่งมีความหมายกว้างขวางมาก เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจ จึงขอแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. สัตว์น้ำที่กฎหมายระบุชื่อไว้แล้ว ได้แก่สัตว์น้ำตามที่ระบุไว้ในมาตรา 4(1) เช่น ปลา (Fish) เต่า (Tortoise) กระ (Turtle) กุ้ง (Shrimp) ปู (Crab) แมงดา (Horse-shoe crab) สัตว์น้ำจำพวกเลื้อยคลาน (Reptile) รวมทั้งไข่ (Eggs) ของสัตว์น้ำคังกลาวแล้ว สัตว์น้ำจำพวกเลี้ยงลูกด้วยนม (Mammal) สัตว์น้ำจำพวกหอย (Mollusk) รวมทั้งเปลือกหอย (Shell) และมุก (Pearl) สัตว์น้ำจำพวกปลิงทะเล (Sea-cucumber) จำพวกฟองน้ำ (Sponge) และจำพวกสาหร่ายทะเล (Marine-Algae) ซึ่งกฎหมายได้ระบุชื่อไว้โดยตรงแล้ว

2. สัตว์อื่นที่อาศัยอยู่ในน้ำ สัตว์อื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในน้ำนั้น มีความหมายถึงสัตว์ทุกชนิดที่อาศัยอยู่ในน้ำ นอกจากที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 1. เพื่อป้องกันการใช้ถ้อยคำที่กำกวม สัตว์ชนิดนั้น ๆ เป็นสัตว์น้ำหรือไม่ เพราะสัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำนั้น มีจำนวนมากด้วยกัน นักสัตววิทยาทั้งหลายจึงได้แบ่งออกเป็นหลายประเภทต่าง ๆ กัน เช่น จำพวกมีกระดูกสันหลัง และจำพวกไม่มีกระดูกสันหลัง เป็นต้น บางท่านได้แบ่งสัตว์น้ำออกเป็นชนิด (Species) แมแต่คำว่า "ปลา" (Fish) ก็สามารที่จะแยกแยะออกเป็นหลายชนิด เช่น ปลาค้างคูดแข็ง (Bony fishes) เช่น ปลาคู ปลาช่อน ปลากะพง เป็นต้น หรือปลาค้างคูดอ่อน (Catilagious fishes) เช่น ปลาดาบ เป็นต้น และปลาในเขตรอบกับเขตหนาวก็ไม่เหมือนกัน มีปลาบางชนิด เช่น ปลาคูหนาม ในจังหวัดตรัง อยู่ในน้ำจืด แต่ไปวางไข่ในทะเล ซึ่งเรียกว่า Catadromous ปลาบางชนิดอยู่ใน

ทะเล แต่ไปวางไข่ในน้ำจืด เช่น ปลาแซลมอนในยุโรปและอเมริกา เป็นต้น เรียกว่า Anadromous และบางชนิดเป็นสัตว์สองน้ำ เช่น กุ้งก้ามกราม เป็นต้น เรียกว่า Diadromous สัตว์อื่น ๆ นอกจากที่โคกกลางแล้วนี้ หมายความว่ารวมถึงสัตว์ที่ได้อาศัยอยู่ในน้ำทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้เป็นอาหารของมนุษย์ใดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งรวมถึงสัตว์ที่เป็นอาหารของสัตว์น้ำควย เช่น Zooplankton เป็นต้น นักสัตววิทยาทั้งหลายจึงพยายามจัดตั้งชื่อวิทยาศาสตร์และจัดทำเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการศึกษา และคนควา

ปัญหาจึงมีว่า คำว่า "อาศัย" นั้น มีความหมายเพียงใด กล่าวคือจะต้องอาศัยอยู่ตลอดชีวิต หรืออาศัยอยู่เป็นครั้งคราว นานมากน้อยเพียงใด ก็เห็นจะต้องใช้ความรู้ สึกนิกคิของสามัญชนทั่วไปวินิจฉัยว่า คำว่า "อาศัย" นั้น จะต้องปรากฏว่า ในช่วงชีวิตของสัตว์นั้น ๆ จะต้องมีส่วนอาศัยอยู่ในน้ำ หรือบนน้ำ มากกว่าส่วนที่อยู่บนบก เช่น สิ่งโททะเล และนกน้ำบางชนิด เช่น นกนางนวล เป็นต้น

3 พืชน้ำ หมายความว่าถึงพืชน้ำอื่น ๆ ที่ขึ้นอยู่บนหรือในน้ำ นอกเหนือจากที่ได้ระบุไว้ในข้อ 1. (เช่นสาหร่ายทะเล เป็นต้น) รวมเรียกว่า Aquatic plants ไม่ว่าจะเป็นชนิดที่มีรากฝังในดิน เช่น หญ้าป่อง บัว หรือชนิดที่ลอยไปตามน้ำ เช่น ผักกระเฉด ผักบุ้ง จอก แหน แพงพวย ผักตบชวา เป็นต้น การที่จะกำหนดให้พืชน้ำเหล่านี้เป็น "สัตว์น้ำ" ตามความหมายในกฎหมายประมงนั้น จะต้องกำหนดโดยออกเป็นพระราชกฤษฎีการะบุชื่อพืชน้ำดังกล่าวไว้ด้วย



ที่จับสัตว์น้ำ

น้ำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสิ่งมีชีวิต มนุษย์จึงเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำตลอดมา จนไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ จนเป็นที่สังเกตได้ชัดว่า ณ ที่ใดก็ตาม มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์แล้ว ณ ที่นั้นก็กลายเป็นแหล่งที่มีชุมชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เช่น บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำโขง แม่น้ำแยงซีเกียง และแม่น้ำอเมซอนในอเมริกาใต้ เป็นต้น แม้จะรู้ดีว่าหากเกิดอุทกภัยแล้วก็อาจจะเป็นอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินมิใช่น้อยก็ตาม แต่ก็ยอมเสี่ยงอันตรายเพื่อสร้างหลักแหล่ง ณ บริเวณที่ซึ่งมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์เหล่านั้น ส่วนแหล่งน้ำในทะเลนั้นก็ปรากฏว่าก็มีเมืองใหญ่ ๆ ตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งน้ำดังกล่าว จนกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญไป เช่น เมืองซิดนีย์ เมืองอัมสเตอร์ดัม เมืองออสโลและเมืองนิวยอร์ก เป็นต้น แหล่งน้ำดังกล่าวนี้ นอกจากมนุษย์จะใช้บริโภคแล้ว ยังใช้สำหรับเลี้ยงสัตว์ ใช้เพาะปลูก ใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และใช้เป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำ และในปัจจุบันนี้ก็ยังสามารถใช้เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดพลังงานต่าง ๆ เช่น พลังงานไฟฟ้า เป็นต้น

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ก็เป็นเพียงความรู้สึกนึกคิดของคนธรรมดาสามัญทั่วไปเท่านั้น แต่นักวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น นักสมุทรศาสตร์ นักเคมี นักชีววิทยา เป็นต้น ได้แบ่งและแจกแจงน้ำออกเป็นประเภทต่าง ๆ มากมายหลายประเภท นักสมุทรศาสตร์จะแยกน้ำออกโดยถือเอาการไหลเวียนของกระแสน้ำ นักเคมีก็จะแยกน้ำออกไปตามลักษณะของวิชาเคมี เป็นต้นว่าน้ำนั้นประกอบด้วยไฮโดรเจนและออกซิเจน (H_2O) แต่นักชีววิทยาและนักชีวประมงนั้นจะแยกน้ำออกเป็นอีกหลายประเภท โดยให้เหตุผลว่าน้ำที่ประกอบด้วยไฮโดรเจนและออกซิเจนนั้น ยังไม่พอแก่การที่จะหล่อเลี้ยงชีวิตให้เจริญเติบโตได้ น้ำที่เหมาะสมแก่การหล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิตมากที่สุดนั้น จะต้องไม่เป็นกรดมากเกินไป

ไป หรือมีค่ามากเกินไป กล่าวคือจะต้องมี p^H อยู่ในระหว่าง 6.5 ถึง 8.5² น้ำที่เป็นสิ่งสำคัญที่จะให้สิ่งมีชีวิตได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัยจะต้องมีอินทรีย์สาร (Organic matter) และอนินทรีย์สาร (Inorganic matter) อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่สัตว์น้ำ เจือปนอยู่ด้วย เพื่อเป็นปัจจัยให้เกิดอาหารแก่สัตว์น้ำและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในน้ำ สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในน้ำก็มีหลายประเภท เป็นต้นว่า แพลงก์ตอนพืช (Phytoplankton)

² p^H คือหน่วยซึ่งวัดความเข้มข้นของไฮโดรเจนไอออน ในสารละลายโดยกำหนดให้ p^H เท่ากับ $\log \frac{1}{(H^+)}$ หรือ $-\log (H^+)$ จะสังเกตว่า p^H จะมีค่าสูงเมื่อไฮโดรเจนไอออนมีความเข้มข้นต่ำ และ p^H มีค่าน้อยเมื่อไฮโดรเจนไอออนมีความเข้มข้นสูง ฉะนั้น p^H จึงเป็นหน่วยสำหรับวัดความเป็นกรดเป็นด่างของสารละลายในน้ำ ซึ่งมีตารางเปรียบเทียบดังนี้

ค่าของ p^H	ชนิดของสารละลาย
ต่ำกว่า 4.5	กรดจัด
4.5 - 5.0	กรดแรงมาก
5.1 - 5.5	กรดแรงธรรมดา
5.6 - 6.0	กรดปานกลาง
6.1 - 6.5	กรดอย่างอ่อน
6.6 - 7.3	เป็นกลาง
7.4 - 8.0	ด่างอย่างอ่อน
8.1 - 9.0	ด่างอย่างแรง
9.1 - ขึ้นไป	ด่างแรงมาก

แพลงก์ตอนสัตว์ (Zooplankton) สัตว์หน้าดิน (Benthos) และปลา เป็นต้น เมื่อรวมแล้วก็มีเพียง 2 ชนิด คือพืชน้ำและสัตว์น้ำ ซึ่งในทางกฎหมายรวมเรียกว่า "สัตว์น้ำ" ดังนั้น แหล่งอาศัยของสัตว์น้ำทั้งที่ไต่กลาวมาแล้วก็คือ "ที่จับสัตว์น้ำ" ซึ่งตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 (5) ความว่า "ที่จับสัตว์น้ำ" หมายความว่าที่ซึ่งมีน้ำขัง หรือไหล เช่น ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง บ่อ เป็นต้น และหาดทั้งปวง บรรดาซึ่งเป็นสาขารวมสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งป่าไม้ และพื้นดินซึ่งน้ำท่วมในฤดูน้ำ ไม่ว่าจะเป็นที่สาขารวมสมบัติของแผ่นดิน หรือที่ดินอันบุคคลถือกรรมสิทธิ์ และภายในเขตน่านน้ำไทยหรือน่านน้ำอื่นใด ซึ่งประเทศไทยไชยอยู่หรือมีสิทธิที่จะใช้ต่อไป ในการทำการประมง โดยที่น่านน้ำเหล่านั้นปรากฏโดยทั่วไปว่ามีขอบเขตตามกฎหมายท้องถิ่น หรือธรรมเนียมประเพณี หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือตามสนธิสัญญา หรือด้วยประการใด ซึ่งจะได้พิจารณาโดยลำดับดังต่อไปนี้

1. ในเขตน่านน้ำไทย

ตามพระราชบัญญัติเรือไทย มาตรา 5 บัญญัติว่า "น่านน้ำไทย หมายถึงบรรดาน่านน้ำที่อยู่ภายใต้อธิปไตยของประเทศไทย" ³ อำนาจอธิปไตยของประเทศไทยนั้น รวมพื้นดินในเขตแดนของประเทศไทย เขตน่านน้ำและเขตใต้พื้นดิน พื้นน้ำ และเขตอากาศโดยเหนือพื้นดิน พื้นน้ำด้วย ⁴ ฉะนั้นที่จับสัตว์น้ำในเขตน่านน้ำไทย จึงมี 2 ประเภทคือ

1.1 น่านน้ำภายใน (Internal waters)

น่านน้ำภายในประกอบด้วยที่ซึ่งมีน้ำขังหรือไหล เป็นต้นว่า ทะเล แม่น้ำ

³ เสถียร วิชัยลักษณ์ พระราชบัญญัติเรือไทย สำนักพิมพ์นิติเวช 2515.

⁴ จิตติ ถึงศกพิสัย คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 1 โรงพิมพ์ไทยพิทยา 2506. หน้า 68.

ลำคลอง หนอง บึง บ่อ หาด ซึ่งอยู่ถัดเข้ามาในแผ่นดิน ภายในเส้นฐาน หรือเส้นฐานตรง (baselines or straight baselines) ที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต หรือเขตทางทะเลอื่น ๆ รวมทั้งพื้นดินและป่าไม้ที่น้ำท่วมถึงในฤดูน้ำ ไมว่าจะเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือที่ดินอันบุคคลถือกรรมสิทธิ์ ซึ่งจะได้พิจารณาโดยลำดับดังต่อไปนี้

1.1.1 แม่น้ำ ไคแกทางน้ำอันเกิดจากธรรมชาติ ซึ่งไหลไปในทิศทางเดียวกันจากต้นแม่น้ำไปยังปากแม่น้ำ และลงสู่ทะเลตามแรงดึงดูดของโลก⁵ ความหมายของคำว่า "แม่น้ำ" จึงรวมคำว่า ลำธาร ห้วย และแควใหญ่น้อยทั้งหลายที่มีอยู่ เช่น แควบึง วัง ยม น่าน แม่น้ำเจ้าพระยา หาดจัน แม่น้ำมูล เป็นต้น สำหรับแม่น้ำโขงนั้น บางตอนได้ใช้เป็นเส้นแบ่งแนวเขตประเทศระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว ฉะนั้น บางตอนของแม่น้ำนี้ จึงอยู่ในอธิปไตยของไทย แต่บางตอนก็ไม่อยู่ในอธิปไตยของไทย แต่ถึงจะไม่อยู่ในอธิปไตยของไทยก็ตาม แต่ก็อาจเป็นที่จับสัตว์น้ำตามกฎหมายประมงได้อีก สำหรับการทำการประมงด้วยเครื่องมือบางชนิดซึ่งไร้รอย หรือทิ้งด้วยมือนั้น คนไทยมีสิทธิที่จะทำการประมงได้ตลอดบริเวณความกว้างของแม่น้ำโขง ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อ 7 แห่งอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนและการประมงในแม่น้ำโขง ซึ่งได้กระทำขึ้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2469

การแบ่งเขตในแม่น้ำซึ่งใช้เป็นเส้นเขตแดนนั้น พง์โกรเซียม (Grotius) และวัตเทล (Vattel) ได้วางหลักโดยใช้กึ่งกลางแม่น้ำเป็นเส้นเขตแดน ต่อมาในต้นศตวรรษที่สิบเก้า กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นว่า ถ้าเป็นแม่น้ำที่ไหลเร็วได้ก็ต้องถือตรงกลางร่องน้ำที่ไหลแรงที่สุด คือร่องน้ำลึก (Thalweg) เป็นเขตแดน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพาณิชย์ อีกทั้งร่องน้ำลึกเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าการวัดกึ่งกลางจากตลิ่งทั้งสองฝั่ง⁶

5 ชีร์พินท์ ภูคาสุวรรณิก คร. นิเวศน์วิทยาของลำธารและแม่น้ำ (โรเนียว) 2519 หน้า 17

6 สุข เปรุณาวิน พลโท. กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 1 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2513 หน้า 258

1.1.2 ลำคลอง ไคเกณฑ์น้ำอันเกิดจากการขุดของมนุษย์เพื่อประโยชน์ทางคานชลประทาน หรือเพื่อการสัญจรทางน้ำ คลองจึงนับว่าเป็นน้ำภายในของประเทศที่ขุดคลองนั้น หรือของประเทศที่ลำคลองนั้นตั้งอยู่ สุดแล้วแต่กรณี

1.1.3 หนอง บึง บ่อ ไคแก่แหล่งน้ำที่มีแผ่นดินล้อมรอบ โดยปกติแล้วจะเป็นแหล่งน้ำนิ่งรวมทั้งทะเลสาบควย (ทะเลสาบมีหลายชนิด บางชนิดอาจมีทางน้ำติดต่อกับแม่น้ำใหญ่ บางชนิดก็มีลักษณะคล้ายหนอง บึง ทั่วไป) หนอง บึง บ่อ นี้ เรียกชื่อต่าง ๆ กันตามภาษาท้องถิ่น เช่น กวาน บาง บุง เป็นต้น มีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือไม่สูงจะลึกนัก แต่ไม่รวมถึงบ่อน้ำที่บุคคลขุดขึ้นไว้เองเพื่อใช้บริโภคหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น เป็นต้น พื้นที่หนอง บึง และแหล่งน้ำที่เรียกชื่ออย่างอื่นในภาคเหนือมี 19,273 ไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 395,665 ไร่ ภาคกลางมี 355,739 ไร่ ส่วนภาคใต้ มี 624,994 ไร่ รวมทั้งหมคมี่ 1,394,671 ไร่

1.1.4 อ่างเก็บน้ำ การสร้างเขื่อนเพื่อเก็บกักน้ำทำให้เกิดที่จับสัตว์น้ำขึ้นอีกประเภทหนึ่ง โดยการกระทำของมนุษย์ ขณะนี้ม่ออ่างเก็บน้ำซึ่งใช้ประโยชน์ตามโครงการจำนวน 12 แห่ง รวมพื้นที่ผืนน้ำทั้งหมดประมาณ 1,098,600 ไร่และถ้าหากเขื่อนเจ้าเพชรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถจะกักน้ำเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 175,838 ไร่

1.1.5 หาด หาดเป็นตลิ่งที่มีความลาดมากพอสมควร ห่งนี้อาจเป็นหาดทรายหรืออาจเป็นหาดเลนก็ได้ ในทะเลนั้น หาดมีประโยชน์มากทั้ง 2 ชนิด คือหาดทรายก็เป็นที่วางไข่ของเต่าทะเลและกระทะเล ส่วนหาดเลนนั้นเป็นที่เลี้ยงหอยต่าง ๆ เช่น หอยแมลงภู่ เป็นต้น หาดคังกล่าวนี้จัดว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามมาตรา 1304 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แหล่งน้ำต่าง ๆ ดังที่ไคกล่าวมานี้เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วจะเกิดขึ้นด้วยเหตุต่าง ๆ ดังนี้

(1) เกิดจากแผ่นดินแยกตัวออก อันเนื่องมาจากแผ่นดินไหว บางส่วนของ

พื้นดินจะถูกยุบลงไปทำให้เกิดแหล่งน้ำขึ้น

(2) เกิดจากการพังของปูนขาวใต้ดิน กล่าวคือ เมื่อปูนขาวใต้ถูกเขาจะพัง แล้วจะยุบตัวทำให้พื้นดินบนผิวโลกยุบตัวลงไปด้วย

(3) เกิดจากการกำลังไหลของกระแสน้ำ เช่น แม่น้ำ ลำธาร รวมทั้งการตกตะกอนทำให้ดินเซิน ก้นทางเดินของน้ำ

(4) เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทาน หรือ คลองเพื่อสัญจรทางน้ำ เป็นต้น

เมื่อรวมพื้นที่ที่น้ำท่วมถึงในฤดูน้ำทั้งหมดแล้วจะมีประมาณ 20,000,000 ไร่⁷ ทั้งหมดนี้เป็นที่จับสัตว์น้ำตามความหมายของกฎหมายประมง

1.1.6 ป่าไม้ชายเลน ป่าไม้ชายเลน เป็นป่าไม้ซึ่งขึ้นอยู่บนพื้นดินซึ่งน้ำท่วมถึง มีดินเป็นดินเลนหรือเลนปนทราย มีไม้หลายชนิดที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้โกงกาง ไม้แสม เป็นต้น ใช้ประโยชน์ในทางทำฟืน เตาถ่าน เป็นเครื่องมือทำการประมง ก่อให้เกิดอาชีพอย่างอื่นแก่ประชาชนมากมาย ไม้บางชนิดไม้สูงจะมีคุณค่าทางเศรษฐกิจมากนัก ป่าไม้ชายเลนมีอยู่ทุกจังหวัดในอ่าวไทยและคานชายฝั่งทะเลคานมหาสมุทรอินเดีย เช่น จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด เพชรบุรี ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี ระนอง พังงา กระบี่ ตรัง ภูเก็ต และสตูล มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,900,000 ไร่ อยู่ในความควบคุมของกรมป่าไม้ ประมาณ 1,200,000 ไร่

เนื่องจากชายฝั่งทะเลของไทย ตั้งอยู่ในเขตร้อน จึงมีฝนตกตลอดปี น้ำจึงท่วมถึง ทำให้เกิดอาหารแก่สัตว์น้ำซึ่งอยู่ในบริเวณเหล่านั้นอย่างอุดมสมบูรณ์ สัตว์น้ำวัยอ่อน

⁷ บุญ อินทรมพรมย์ ลูกเสือและงานบำรุงพันธุ์ปลา ชาวประมง ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 2519. หน้า 15.

นั้น นอกจากจะได้รับอาหารจากพื้นที่ดังกล่าวแล้ว ยังได้อาศัยพื้นที่เหล่านั้น หลบหลีกศัตรู และกำบังคลื่นลมมรสุมที่จะพัดพาออกสู่ทะเลอีกด้วย และเพราะน้ำท่วมถึงนี้ จึงทำให้สัตว์น้ำหลาย ๆ ชนิดเข้าไปอาศัยวางไข่ด้วย รวมความแล้วการไหลป่าไม้ชายเลนเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำนั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างรีบด่วน

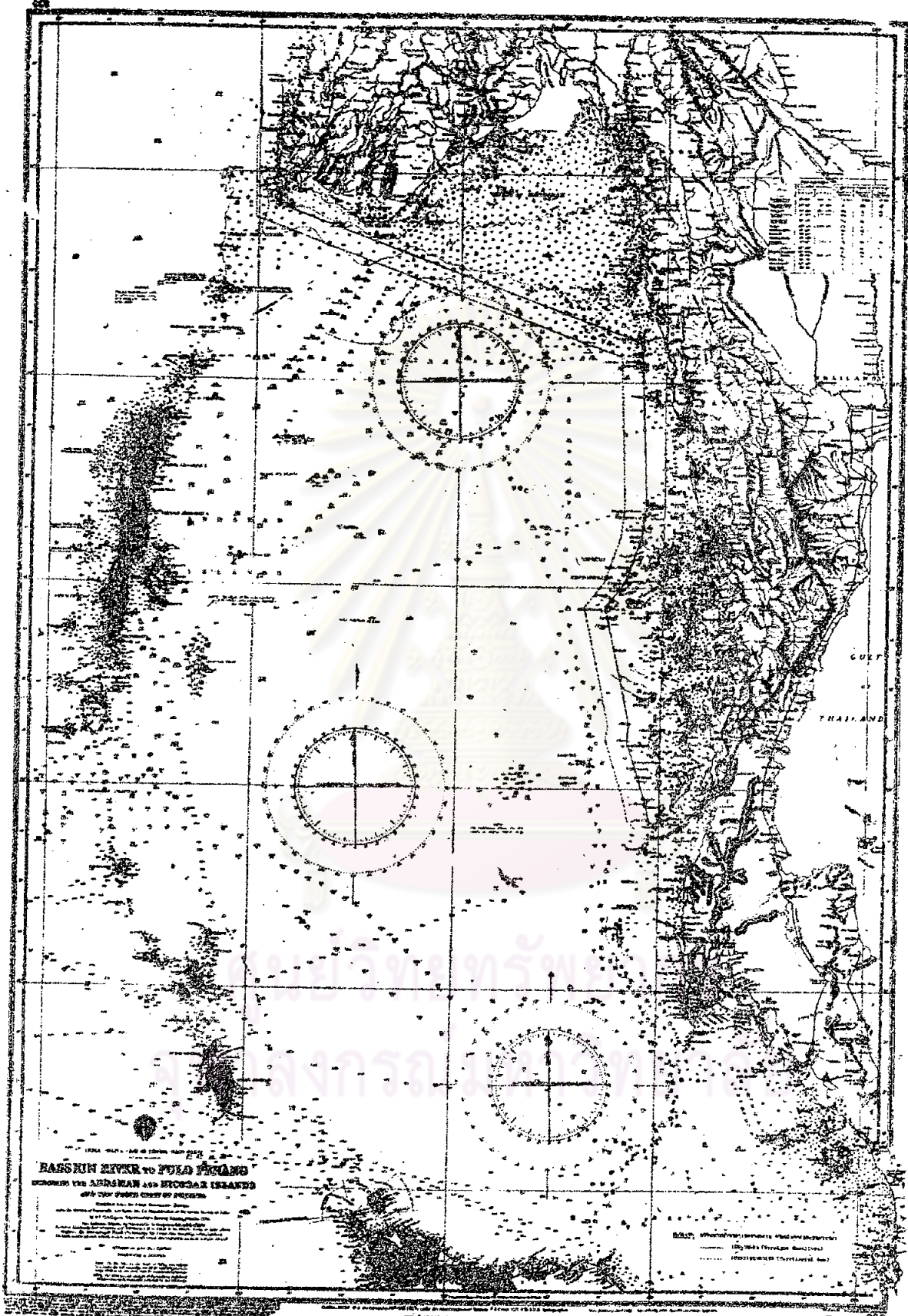
เนื่องจากเป็นป่าไม้ที่น้ำท่วมถึงจึงเป็นที่จับสัตว์น้ำตามกฎหมายประมงด้วยความจริงนั้น ทั้งกรมประมงและกรมป่าไม้ควรจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อกำเนินการเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงชายฝั่งโดยเฉพาะกุ้ง โดยจะต้องศึกษาถึงระบบนิเวศน์วิทยาของป่าชายเลนอย่างถี่ถ้วน เพื่อการจัดใช้ทรัพยากรดังกล่าวให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และปรากฏว่า ขณะนี้มีพื้นที่ซึ่งพ้นสภาพจากความเป็นป่าไม้แล้วและสามารถเลี้ยงกุ้งได้ประมาณ 600,000 ไร่ แต่ขณะนี้ได้มีการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่เหล่านี้ไปแล้วประมาณ 20,000 ไร่ โดยอาศัยการเพาะเลี้ยงตามธรรมชาติ ซึ่งได้ผลผลิตเฉลี่ย 30 กิโลกรัมต่อไร่ หากมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยแล้ว ก็ประมาณกันว่าจะได้ผลผลิตถึงไร่ละ 70 กิโลกรัม เป็นอย่างน้อย และหากจะเปิดป่าไม้ชายเลนที่พ้นสภาพเป็นป่าแล้วซึ่งมีประมาณ 600,000 ไร่ แล้วก็จะได้ผลผลิตอย่างต่ำไม่น้อยกว่า 18,000,000 กิโลกรัมต่อปี

1.1.7 อ่าว ไคแก่พื้นที่ของทะเลส่วนที่ยื่นล้ำเข้าไปในแผ่นดิน ที่เกิดจากฝั่งทะเลตอนที่เว้าลึกเข้าไปในฝั่งซึ่งได้สัดส่วนกับความกว้างของปากอ่าว บริเวณอ่าวนี้มีลักษณะเหมือนเกือบล้อมรอบฝั่งทะเล และพื้นที่ของส่วนเว้านั้นจะกว้าง เท่ากับหรือใหญ่กว่าพื้นที่ครึ่งวงกลม ซึ่งเส้นผ่าศูนย์กลางไคแก่เส้นตรงที่ลากพาดปากทางอ่าวในภาษาอังกฤษเรียกต่าง ๆ กันเช่น Gulf, Bay, Bight, Inlet เป็นต้น ตามภาษาอังกฤษระหว่างประเทศเรียกว่า Bay อ่าวที่รัฐเดียวเป็นเจ้าของชายฝั่งและระยะห่างระหว่างแนวน้ำต่ำ (Low Water Marks) ของจุดทางเข้าอ่าวตามธรรมชาติไม่เกิน 24 ไมล์ อ่าวนั้นย่อมอยู่ในอธิปไตยของรัฐชายฝั่งนั้น และพื้นที่ทะเลส่วนที่ถูกล้อมอยู่ภายในเส้นที่ลากพาดปากอ่าวกับพื้นดินชายฝั่งถือว่าเป็นน่านน้ำภายในของรัฐนั้น แต่ถ้าวานั้นเป็นอ่าว

ขนาดใหญ่ ซึ่งระยะทางระหว่างแนวหน้าต่ำของจุดทางเข้าอ่าวตามธรรมชาติเกินกว่า 24 ไมล์ พื้นน้ำในอ่าวนั้นย่อมไม่อยู่ในอธิปไตยของรัฐชายฝั่งทั้งหมดดังเช่น อ่าวขนาดเล็ก ถ้าหากกว้างเกิน 24 ไมล์ ก็ให้ลากเส้นตรงยาว 24 ไมล์ ปิดกั้นพื้นน้ำอย่างมากที่สุดที่จะทำได้ โดยเส้นที่มีความยาวเท่านั้น⁸ ถ้าหากปรากฏว่าอ่าวนั้น เป็นอ่าวประวัติศาสตร์แล้ว หลักเกณฑ์ที่กล่าวมานี้ย่อมไม่ใช่บังคับ แต่จากการลากเส้นฐานตรงที่พาดปากอ่าวมะตะบัน ของประเทศพม่าปรากฏว่ามีความยาวกว่า 120 ไมล์ (โปรดดูแผนที่ภาพที่ 3) และผลจากการประกาศนี้ได้จับเรือประมงไทยขอทะเลเมดิเตอร์เรเนียนในปี 2518-2519 จำนวน 21 ลำ มูลค่า 36.3 ล้านบาท ลูกเรือถูกจำคุกคนละไม่ต่ำกว่า 2 ปี มีจำนวนถึง 368 คน

อ่าวประวัติศาสตร์ (Historic Bay) ในอนุสัญญาเจนีวา ปี 1958 ไม่ได้ระบุว่าอ่าวประวัติศาสตร์ คืออ่าวที่มีลักษณะอย่างไร แต่หลักเกณฑ์ที่ประเทศต่าง ๆ ได้ยึดถือมานั้นได้แก่อ่าวที่มีขนาดใหญ่ซึ่งตั้งอยู่ในเขตของรัฐเดียว อีกทั้งรัฐนั้นได้ยึดถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐติดต่อกันมาช้านานว่าเป็นอาณาเขตของรัฐนั้น ๆ ไม่มีรัฐอื่นใดคัดค้านการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งนั้น ๆ แต่ประการใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น อ่าว Hudson ในแคนาดา เป็นต้น

อ่าวไทยตอนใน ประเทศไทยถือว่าอ่าวไทยตอนใน (รูปอักษร ก.) เป็นอ่าวประวัติศาสตร์ เพราะได้ใช้อธิปไตยเหนืออ่าวนี้มาช้านานแล้ว จึงถือเสมือนหนึ่งว่าเป็นอาณาเขตของรัฐเช่นเดียวกับแผ่นดิน ทะเลส่วนนี้มีอาณาเขตอยู่ในท้องที่ จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ เพชรบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร มีความกว้างที่ปากอ่าว 52.6 ไมล์ ลึกเข้าไป 50 ไมล์ เนื้อที่ประมาณ 250 ตารางไมล์ โดยกำหนดเส้นละติจูด 12 - 35 - 45" เหนือ ลองจิจูด 100 - 57 - 45" ตะ



ภาพที่ 3 แสดงการประกาศ เส้นฐานตรงของประเทศมา

วันออก ตามเส้นขนานละติจูดไปทางทิศตะวันตกถึงจุดที่สอง ณ พังทะเลตรงข้าม ละติจูด 12 - 35 - 45" เหนือ ลองจิจูด 99 - 57 - 30" ตะวันออก⁹ และไม่ปรากฏว่ามี ผู้ใดคัดค้านการประกาศดังกล่าวนี้แต่อย่างใดเลย (โปรดดูแผนที่ภาพที่ 4)

1.2 ทะเลอาณาเขต (Territorial Sea)

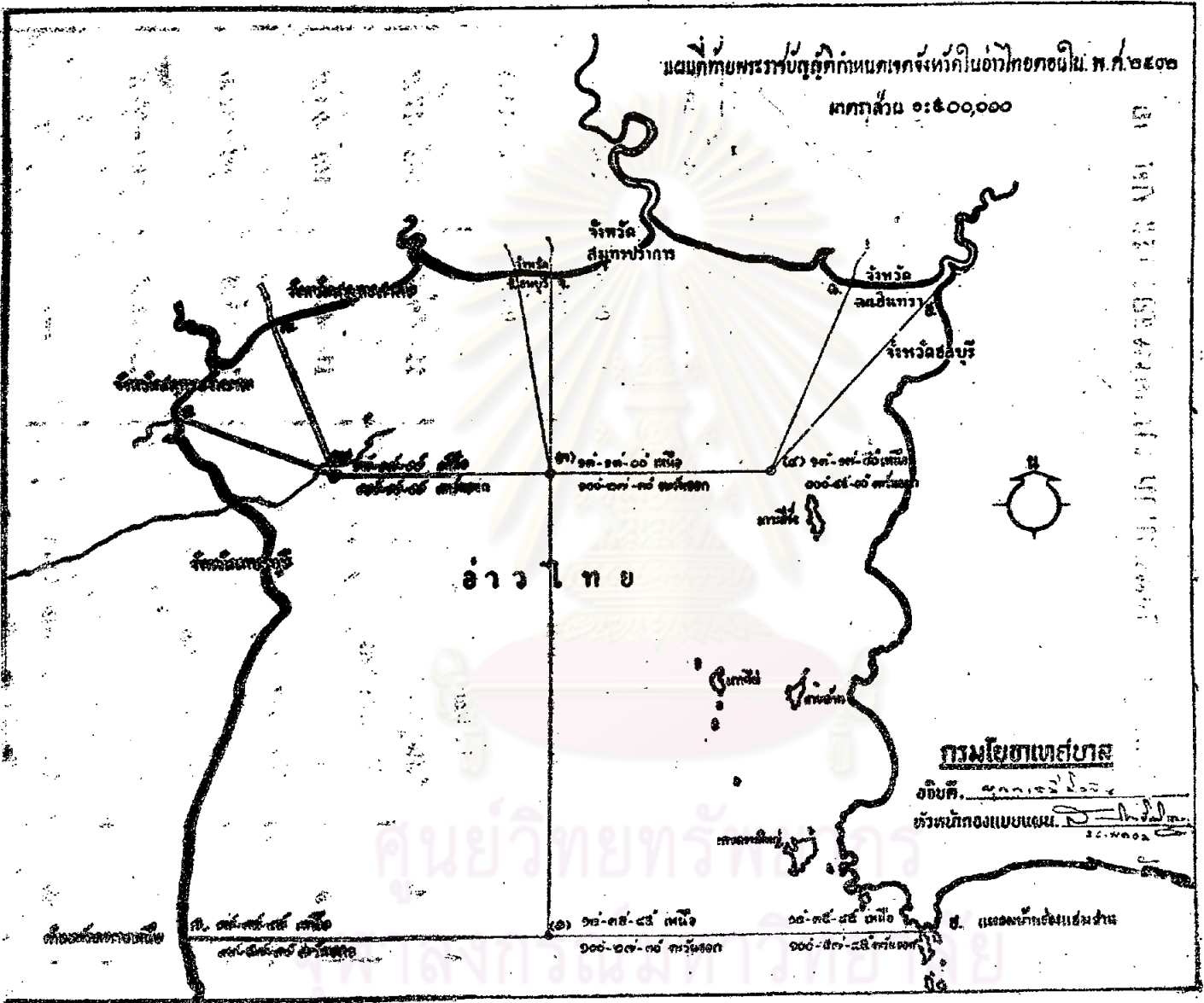
เนื่องจากทะเลและมหาสมุทรมีเนื้อที่ประมาณ 72 % ของพื้นผิวโลกทั้งหมด¹⁰ ดังนั้นทุกประเทศจึงพยายามแสวงหาอาณาเขตทางทะเลให้มากที่สุด เพราะทะเลเป็นแหล่งสะสมทรัพยากรธรรมชาตินานาชนิด เป็นต้นว่า สัตว์น้ำ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ สินแร่ต่างๆ ที่ทรงคุณค่าแก่มวลมนุษย์ ชาวอังกฤษถึงกับมีความเชื่อว่า ผู้ใดสามารถควบคุมทะเลได้ ผู้นั้นก็สามารถควบคุมโลกทั้งโลกได้ สำหรับสัตว์น้ำนั้น นักวิชาการขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (F.A.O.) ประมาณไว้ว่าทะเลสามารถให้ผลผลิตโดยเฉลี่ยได้ปีละห้าตันต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร และทะเลทั้งโลกมีถึง 362,600,000 ตารางกิโลเมตร เพราะทะเลให้ประโยชน์ดังกล่าวแล้ว ทุกชาติจึงสงวนเขตทะเลให้มากที่สุด

การสงวนสิทธิทางทะเลนี้ได้มีมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 2 โดยนักปราชญ์ชาวโรมันได้มีแนวความคิดว่า สภาพของทะเลนั้นเป็น "Communis omium naturale jure" (by nature, Common to all mankind) ซึ่งกฎหมายของชาวโรมันถึงกับได้บัญญัติรับรองไว้ด้วย¹¹

⁹ โปรดดูภาคผนวกที่ ข.1

¹⁰ จารุอคม เรื่องสุวรรณ การแบ่งผลประโยชน์ระหว่างรัฐชายฝั่งกับบริษัทผู้ลงทุน (โรเนียว) ปี 2520. หน้า 1.

¹¹ Sayne A. Swarztranber, The Three Mile Limit of Territorial Seas U.S. Naval Institute prees 1972. P.10



ภาพที่ 4 แผนที่แสดงอำเภอไทยตอนในซึ่งประกาศเป็นอำเภอประวัติศาสตร์

ในสมัยกลาง (Middle age) ได้มีการสงวนสิทธิ์ทางทะเลกันมากขึ้นกว่าเดิม
 อีก ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิพนธ์ไว้ในเรื่อง "เสรีภาพแห่งทะเล"
 ตอนที่ 12

004872

" ฯลฯ ... ในอดีตสมัยใดเคยมีผู้คิดเห็นอยู่บ้างว่า ทะเลควรจะเป็นที่มีเจ้าของ
 เช่นเดียวกับแผ่นดิน, จึงได้มีประเทศต่าง ๆ เคยตั้งตนเป็นเจ้าของทะเลมาบ้างแล้ว.
 นครเวนิสเคยตั้งตนเป็นเจ้าของทะเลอาเดรียติก, นครเจโนวา และกรุงฝรั่งเศสเคยอ้าง
 ว่าเป็นเจ้าของทะเลเมดิเตอร์เรเนียนภาคตะวันตก, เคนมารีคและสวีเดนว่าตนเป็นเจ้าของ
 ของทะเลบอลติก. สเปนวาทตนเป็นเจ้าของมหาสมุทรปาซิฟิกกับอ่าวเม็กซิโก และโปรตุเกส
 ว่าตนเป็นเจ้าของทะเลสีไตแห่งประเทศมอรอคโคกับมหาสมุทรอินเดีย. การอ้างตนเป็น
 เจ้าของทะเลเช่นนี้ก็ด้วยความมุ่งหมายที่จะปิดประตูค้าเรือก็คักัน มิให้ชนชาติอื่นไปมาค้า
 ขายในท้องทะเลนั้น ๆ เป็นที่ตั้ง, และประเทศที่อ้างตนเป็นเจ้าของทะเลได้พยายามที่
 จะออกบัญญัติหวามการค้า เนินสะดวกในท้องทะเลนั้น ๆ. ในอดีตสมัยในอังกฤษมิได้
 เป็นประเทศที่มีอำนาจในทะเล, แต่เป็นชาติที่มีคนเดินทะเลมาก จึงรู้สึกความรำคาญไม่
 พอใจในการที่มีผู้คิดหวงกันทะเลเช่นนั้น. เหตุฉะนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2039 พระเจ้าเฮนรี่ที่ 7
 แห่งกรุงอังกฤษจึงได้ทรงตกลงทำสัญญากับพระเจ้าฟิลิปแห่งออสเตรีย, เจ้าผู้ครองนคร
 บุร์กอญ, เป็นสัญญาที่เรียกนามตามภาษาละติน "อินเตร์คัวร์สัส มัคนัส" ("Intercursus
 Magnus") แปลว่า "การไปมาสะดวกใหญ่" ซึ่งมีถ้อยคำบัญญัติไว้ว่า อนุญาตให้ประ
 มงทุกชาติจับปลาได้ในท้องทะเลหลวงทุกแห่งโดยไม่ต้องมีอาชญาบัตรหรือหนังสือคุ้มตัว.
 พระเจ้าฟรังซัวส์ที่ 1 แห่งกรุงฝรั่งเศส ก็ได้ออกหนังสือราชานุมัติเมื่อเดือนพฤศจิกายน,
 พ.ศ. 2076, อนุญาตให้ชาวฝรั่งเศสขึ้นอำนาจของพวกโปรตุเกสหวามทะเลบางแห่ง
 และได้ทรงยืนยันอย่างแข็งแรงว่าชาวฝรั่งเศสมีสิทธิ์ที่จะค้า เนินสะดวกในทะเลทั้งปวง,
 พระราชินีเอลิซาเบทแห่งกรุงอังกฤษ (รัชสมัย พ.ศ. 2101 ถึง 2146) ก็ได้เคยรื้อแทน

ชาติอังกฤษอย่างแข็งแรง เป็นหลายครั้ง ว่าชาวอังกฤษมีสิทธิที่จะเดินเรือในทะเลอันเปิก, คัดค้านรัฐประกาศนโยบายของ เคนมาร์คและสเปนที่หวงทะเล, ในสมัยแห่งพระราชินีเอลิซาเบทนี้ คนเดินเรืออังกฤษกำลังพยายามทำลายการปิดประตูคาของสเปน, และกำลังนำเรือเข้าไปสู่ท้องทะเลทั่วไป การหวงทะเลได้เป็นสาเหตุสงครามในอดีตสมัยหลายคราวมาแล้ว..."

ต่อมาในศตวรรษที่ 17 นักนิติศาสตร์ชาวฮอลันดา ชื่อ โกรเชียส (Grotius) ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับสิทธิทางทะเลขึ้นชื่อ "Mare Liberum" หรือ "Freedom of the Seas" หนังสือเล่มนี้ได้เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางของนักนิติศาสตร์สมัยนั้น โดยเฉพาะได้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของชาวยุโรปเป็นอย่างมาก กล่าวคือผู้เขียนได้วางหลักต่าง ๆ ไว้ เช่น "ทะเลไม่อาจได้มาด้วยการปิดครอง" เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ความคิดก็แตกออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่ง เห็นว่ารัฐชายฝั่งควรมีสิทธิเรียกร้องและขยายเขตอธิปไตยของตนออกไปได้ แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า รัฐทุกรัฐมีเสรีภาพในการใช้ทะเล นักนิติศาสตร์แต่ละฝ่ายก็พยายามหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดของตน และขัดแย้งกันตลอดมา

ในศตวรรษที่ 18 นักนิติศาสตร์ทั้งหลายเห็นพ้องตรงกันว่า ทุกรัฐมีสิทธิใช้ทะเลโดยเสรี แต่รัฐชายฝั่งย่อมมีอำนาจหรืออธิปไตยเหนือท้องทะเลส่วนที่อยู่ใกล้ติดติดต่อกับชายฝั่งของตน โดยมีเหตุผลว่าสังคมหรือกลุ่มชนที่รวมกันเข้าและเกิดขึ้นเป็นรัฐนั้น ต่างมีสิทธิแห่งการมีชีวิตรอยู่ และสิทธิอันนี้ทำให้เกิดสิทธิแห่งการรักษาตัวและสิทธิในการมีเสรีภาพ¹³ กล่าวคือรัฐจะต้องป้องกันดูแลรักษาตัวเองให้พ้นจากการถูกรุกราน จึงควรมีอาณาเขตทางทะเลสักกระยะหนึ่ง และอาณาเขตส่วนนี้พลเมืองในรัฐควรมีอำนาจที่จะตัดดวงผลประ

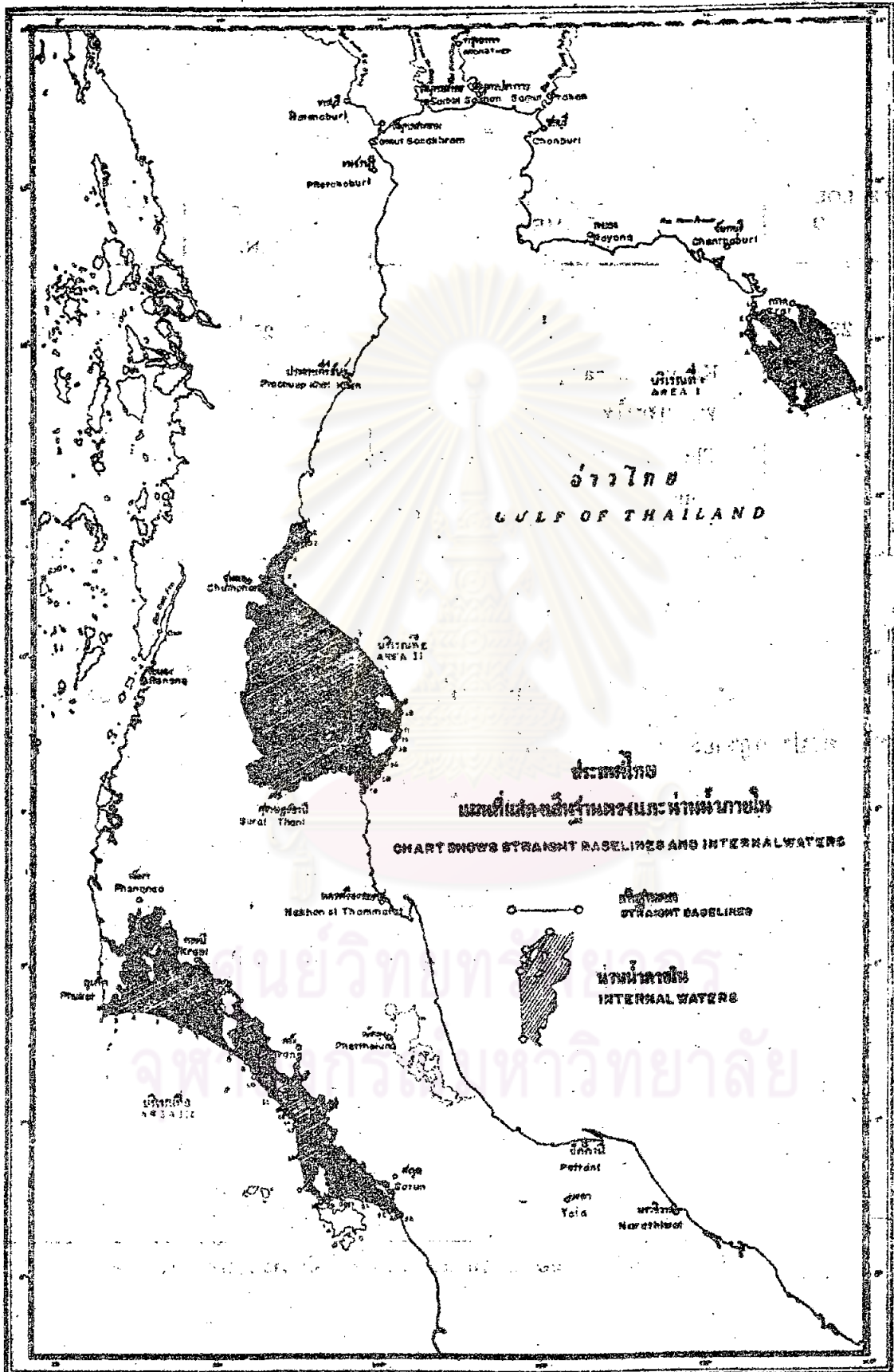
โยชน์จากทะเล เช่น การประมง เป็นต้น ดังนั้น นักนิเวศศาสตร์ทั้งหลายจึงยอมรับหลักการดังกล่าวในต้นศตวรรษที่ 19 และได้กลายเป็นอนุสัญญากรุงเจนีวา ปี 1958 ขึ้นในที่สุด

1.2.1 ความกว้างของทะเลอาณาเขต ในอนุสัญญากรุงเจนีวาปี 1958 ไม่ได้กำหนดว่าทะเลอาณาเขตมีความกว้างเท่าใดไว้โดยตรงเพียงแต่ระบุว่า "อำนาจอธิปไตยของรัฐขยายต่อออกไปจากอาณาเขตพื้นดินและน่านน้ำภายในของรัฐจนถึงแนวทะเลประชิดชายฝั่งของตน ซึ่งเรียกว่าทะเลอาณาเขต (ข้อ 1.(1)) อย่างไรก็ตามอนุสัญญานี้ ข้อ 24 วรรค 2 ได้บัญญัติว่า "2. เขตต่อเนื่องมีอาจจะขยายเกินกว่าสิบสองไมล์ นับจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต" ซึ่งย่อมหมายความว่าทะเลอาณาเขตเมื่อรวมกับเขตต่อเนื่องแล้ว จะต้องมีความกว้างไม่เกินสิบสองไมล์ทะเลน่านน้ำในส่วนที่เป็นทะเลอาณาเขตนี้ เป็นที่จับสัตว์น้ำตามกฎหมายประมงด้วย เพราะอำนาจอธิปไตยของรัฐขยายไปถึง การวัดความกว้างของทะเลอาณาเขตใช้วัดจากเส้นฐานตรง (ประเทศไทยประกาศเส้นฐานตรง และน่านน้ำภายในเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2513) (โปรดดูแผนที่ภาพที่ 5) แต่ปัญหาที่ตามมาว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ ความกว้างของทะเลอาณาเขตควรจะมีเท่าไร ประเทศเล็กก็ประกาศให้กว้าง เพื่อป้องกันตนเองประเทศใหญ่ก็จะประกาศทะเลอาณาเขตให้แคบเพียง 3 ไมล์ เพื่อจะใช้เสรีภาพในทะเลให้เต็มที่ สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ประกาศความกว้างของทะเลอาณาเขต 12 ไมล์ ส่วนออสเตรเลียนั้นระบุไว้ในกฎหมายประมงเลยว่าถือเอา 12 ไมล์ เป็นเขตการประมง¹⁵

จากข้อเสียเปรียบและได้เปรียบอันนี้เอง อนุสัญญานับนี้จึงได้รับการให้สัตยาบัน

14 กฎาคมณฑลที่ ข.2

15 Fishery Act 1952 - 1968 The commonwealth of Australia.



ภาพที่ 5 แสดงการประกาศเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของไทย

และยอมรับใช้ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร¹⁶ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ได้เอกราชใหม่ ๆ มีมาก และไม่เข้าเป็นภาคีสัญญานี้ ก็ยิ่งทำให้เกิดความขัดแย้งในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เช่น การประกาศความกว้างของทะเลอาณาเขตออกไปเป็นระยะไกล ๆ ความขัดแย้งเช่นนี้ จึงไม่มีที่ท่าจะลดน้อยลง

1.2.2 เขตต่อเนื่อง มีไว้เพื่อให้รัฐชายฝั่งป้องกันการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับศุลกากรเข้าเมืองและอนามัย และถ้าปฏิบัติตามอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1958 ว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่องโดยเคร่งครัดแล้วจะขยายให้เกิน 12 ไมล์ จากเส้นฐานตรงไม่ได้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงไม่ได้ประกาศเขตต่อเนื่องเพราะประกาศกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตเป็น 12 ไมล์แล้ว

2. น่านน้ำอื่น ๆ

น่านน้ำอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เขตน่านน้ำของไทยตามที่กล่าวมาแล้ว แต่เป็นน่านน้ำที่ประเทศไทยได้ใช้จับสัตว์น้ำอยู่ หรือจะพึงมีส่วน หรือมีสิทธิในการทำการประมงในอนาคต ก็เป็นที่จับสัตว์น้ำตามกฎหมายประมงด้วย และถือว่าเป็นเขตการประมงตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตประมงไทยด้วย¹⁷ น่านน้ำเหล่านี้จะต้องปรากฏโดยทั่วไปว่ามีขอบเขตตามกฎหมายท้องถิ่นหรือธรรมเนียมประเพณี หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ

16 นาวาโท สว่าง เจริญผล การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (โรเนียว) หน้า 1.

17 พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ. 2482 บัญญัติว่า "เขตการประมงไทย" หมายความว่าถึงเขตน่านน้ำไทย หรือน่านน้ำอื่นใดซึ่งประเทศไทยในชุกอยู่ หรือมีสิทธิที่จะไปในการจับสัตว์น้ำ โดยที่น่านน้ำเหล่านี้ปรากฏโดยทั่วไปว่ามีขอบเขตตามกฎหมายท้องถิ่น หรือธรรมเนียมประเพณี หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือตามสนธิสัญญา หรือด้วยประการใด"

สำหรับคำว่า "ขอบเขตตามกฎหมายท้องถิ่น" นั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีน่านน้ำดังกล่าวอยู่พอที่จะถือเป็นที่จับสัตว์น้ำได้ แต่น่านน้ำที่มีขอบเขตตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ถือตามธรรมเนียมประเพณี หรือตามสนธิสัญญานั้นเท่าที่ปรากฏในขณะนี้ก็มีดังนี้

2.1 ไหล่ทวีป (Continental Shelf)

หลังจากที่บริษัท Magnolia Petroleum Company ได้ขุดพบน้ำมันในบริเวณไหล่ทวีปห่างจากฝั่งรัฐหลุยส์เซียน่า ประมาณ 28 ไมล์ เมื่อปี ค.ศ. 1944 แล้วทั่วโลกก็ได้เริ่มคำนึงถึงการขุดค้นทรัพยากรในทะเลขึ้นมาซึ่งประโยชน์แก่รัฐเจ้าของฝั่งนั้น และเริ่มมีความรู้สึกหวงแหนและกีดกันชาติอื่นที่จะเข้าไปขุดค้นทรัพยากรดังกล่าว ประธานาธิบดีทรูแมนก็ได้ประกาศควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ ในบริเวณไหล่ทวีปของสหรัฐ เมื่อวันที่ 28 กันยายน ค.ศ. 1945¹⁸ โดยควบคุมพื้นดินใต้พื้นผิวดินของบริเวณใต้ทะเลหลวงที่ติดกับชายฝั่งของสหรัฐ ต่อจากนั้นก็ปรากฏว่าประเทศต่าง ๆ ได้ประกาศอ้างสิทธิควบคุมทรัพยากรธรรมชาติทั้งบริเวณไหล่ทวีปและน่านน้ำส่วนที่ไหล่ทวีปตั้งอยู่ เช่น ในปี ค.ศ. 1947 เปรู ได้ประกาศขยายอาณาเขตน่านน้ำออกไปถึง 200 ไมล์ และชิลีได้ประกาศควบคุมไหล่ทวีปในระยะ 200 ไมล์ ในปีนั้นด้วย

หลังจากนั้น คำว่า "ไหล่ทวีป" ก็ได้ปรากฏอยู่ในอนุสัญญากรุงเจนีวาปี 1958 ซึ่งประเทศไทยได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายทะเล เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พุทธศักราช 2511 เป็นต้นไป

ไหล่ทวีปคือ (ก) พื้นดินท้องทะเล และดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเลที่ประชิดชายฝั่ง แต่อยู่ภายนอกบริเวณทะเลอาณาเขต จนถึงความลึก 200 เมตร หรือเกินขีดจำกัดนั้นไปจนถึงที่ซึ่งมีความลึกของน่านน้ำเหนือที่นั้นที่สามารถจะให้แสงประโยชน์จาก

18

Wolfgang Friedmann. The Future of The Oceans, Gorge

Braziller Inc. 1971 New York. p. 6.

ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวนั้นได้ (ข) พื้นดินท้องทะเล และดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเล เช่นเดียวกันที่ประชิดชายฝั่งของเกาะ¹⁹

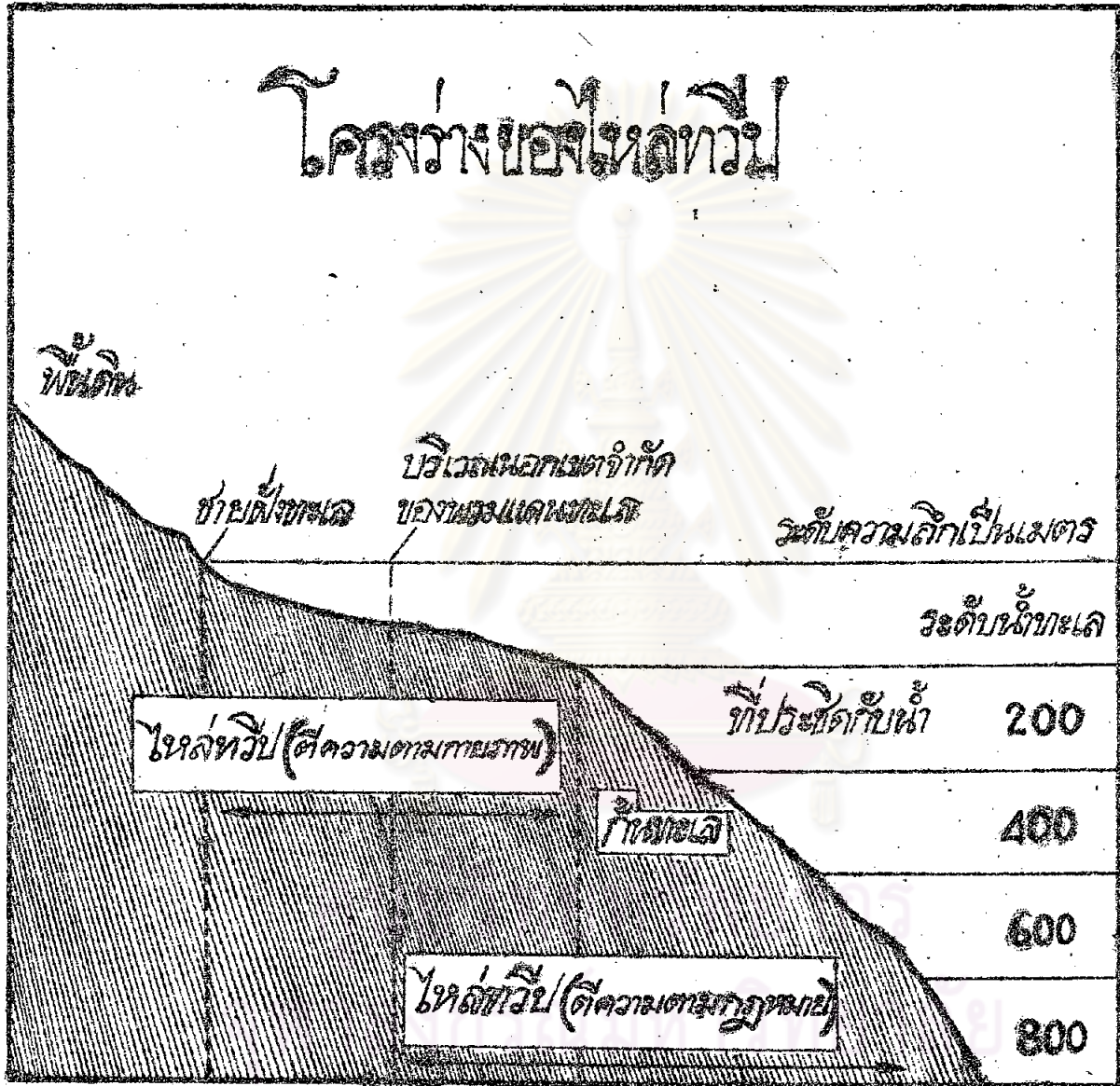
ฉะนั้น ไหลทวีปจึงได้แก่บริเวณใต้น้ำทะเลรอบ ๆ ชายฝั่งต่าง ๆ ซึ่งจะมีความลาดเอียงลงที่ละน้อย ๆ แม้นับออกไปจากฝั่งทะเลนับแต่ภายนอกทะเลอาณาเขตออกไปจนถึงระดับน้ำลึก 200 เมตร (100 ฟาธอม) หรือเกินซีกนั้นขึ้นไปจนถึงที่ซึ่งความลึกของน้ำนั้นเหนือที่นั้นสามารถจะใสแสงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นได้ เมื่อเลยแนวไหลทวีปออกไปแล้วมุมลาดเอียงพื้นทะเลจะมากขึ้น และทำให้ขอบไหลทวีปชันเหมือนหน้าผาลงสู่ทะเลลึก (โปรดดูภาพที่ 6)

ในกรณีที่มีเกาะที่ให้ความรวมถึงอาณาบริเวณดังกล่าวมาแล้วของทะเลที่ประชิดชายฝั่งของเกาะด้วย

การกำหนดแนวทะเล 200 เมตร นับแต่ชายฝั่งนี้ก็โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการแสวงประโยชน์จากทรัพยากร ในพื้นที่ดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของท้องทะเล (Sea bed and its subsoil) ในสมัยที่มีการทำอนุสัญญาดังกล่าว

2.1.1 ไหลทวีปในอ่าวไทย ฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยยาวประมาณ 1,875 กิโลเมตร ด้านฝั่งมหาสมุทรอินเดียยาว 740 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนไหลทวีป Sunda Shelf ความยาวของอ่าวไทยประมาณ 450 ไมล์ทะเล ความลึกที่สุดประมาณ 80 เมตรเศษ ประเทศไทยประกาศเขตไหลทวีปออกไปได้ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร เพราะประเทศเขมร และเวียดนาม และมาเลเซียก็มีสิทธิที่จะใช้ทะเลด้านอ่าวไทยนี้เหมือนกัน อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ประกาศกำหนดเขตไหลทวีปของประเทศไทย เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 โดยถือหลักปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามหลักเกณฑ์ ว่าด้วยการแบ่ง

โคลนทางบ่อล้นทวีป



Source: Office of the Geographer, Department of State.

ไหลทวีปที่ระบุไว้ในอนุสัญญากรุงเจนีวา ปี 1958 (โปรตุเกสแผนที่ภาพที่ 7)²⁰ และ
 ผลจากการประกาศเขตไหลทวีปของไทย เขมร เวียดนาม ปรากฏว่าเหลื่อมซ้อนกันอยู่
 ประมาณ 4,000 ตารางไมล์ (โปรตุเกสแผนที่ภาพที่ 8)

ตามคำขอของอนุสัญญากรุงเจนีวาเกี่ยวกับเส้นมัธยะในการแบ่งเขตไหลทวีป นั้น
 ปรากฏอยู่ในข้อ 6 (1) ดังนี้ "ในกรณีที่ไหลทวีปเดียวกันตั้งอยู่ประชิดกับอาณาเขตของ
 รัฐสองรัฐหรือมากกว่า ซึ่งมีฝั่งทะเลอยู่ตรงกันข้าม เขตแดนของไหลทวีปที่เป็นรัฐที่วันั้น
 จะกำหนดโดยความตกลงระหว่างกัน หากไม่มีการตกลงระหว่างกัน และนอกจากว่า
 พฤติการณ์พิเศษจะทำให้เป็นการสมควรที่จะใช้เส้นเขตแดนอื่น เส้นเขตแดนนั้นได้แก่
 เส้นมัธยะ ซึ่งทุก ๆ จุดบนเส้นนั้นมีระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ไกลที่สุด ของเส้นฐานซึ่งใช้
 วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ"

ข้อ 2 บัญญัติว่า "ในกรณีที่ไหลทวีปเดียวกัน ตั้งอยู่ประชิดกัน อาณาเขตของ
 รัฐสองรัฐซึ่งประชิดกัน เขตแดนของไหลทวีปจะกำหนดโดยความตกลงระหว่างกัน หาก
 ไม่มีการตกลงกัน และนอกจากว่าพฤติการณ์พิเศษจะทำให้เป็นการสมควรที่จะใช้เส้นเขต
 แดนอื่น เขตแดนนั้นจะกำหนดขึ้นโดยการให้หลักระยะห่างเท่ากัน จากจุดที่ไกลที่สุดของ
 เส้นฐาน ซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ"

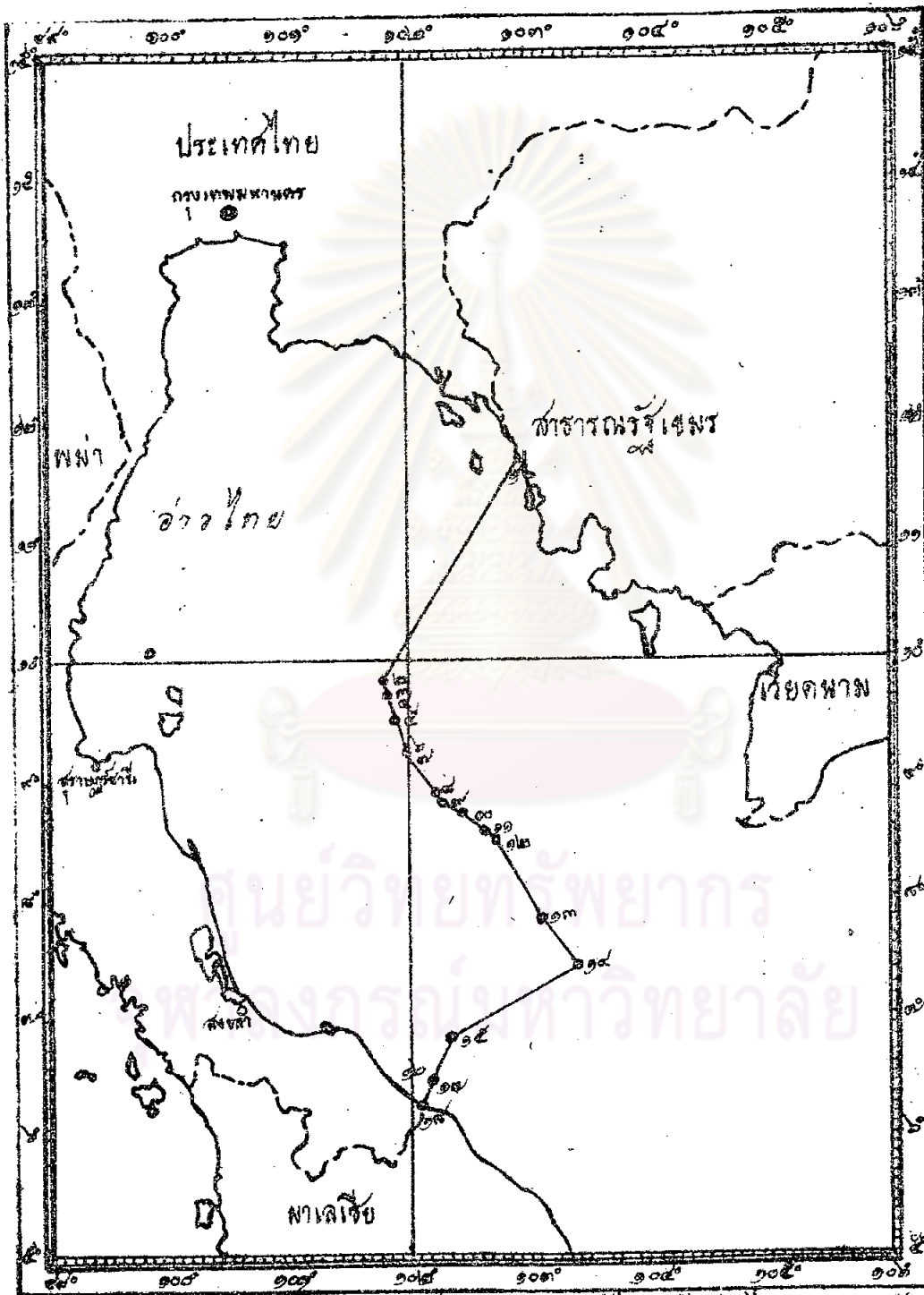
หลักการ เส้นมัธยะ 21

คำว่า "เส้นมัธยะ" ในภาษาไทยหมายถึงคำอังกฤษใด 2 ความหมาย คือ
 Median Line หรืออีกอย่างก็คือ Equidistance Line ซึ่งความหมายของคำทั้งสอง
 นั้นแตกต่างกัน คือ Median Line หมายถึงเส้นซึ่งลากกึ่งกลางระหว่างฐานวัด

20 โปรตุเกสภาคผนวกที่ ข.3

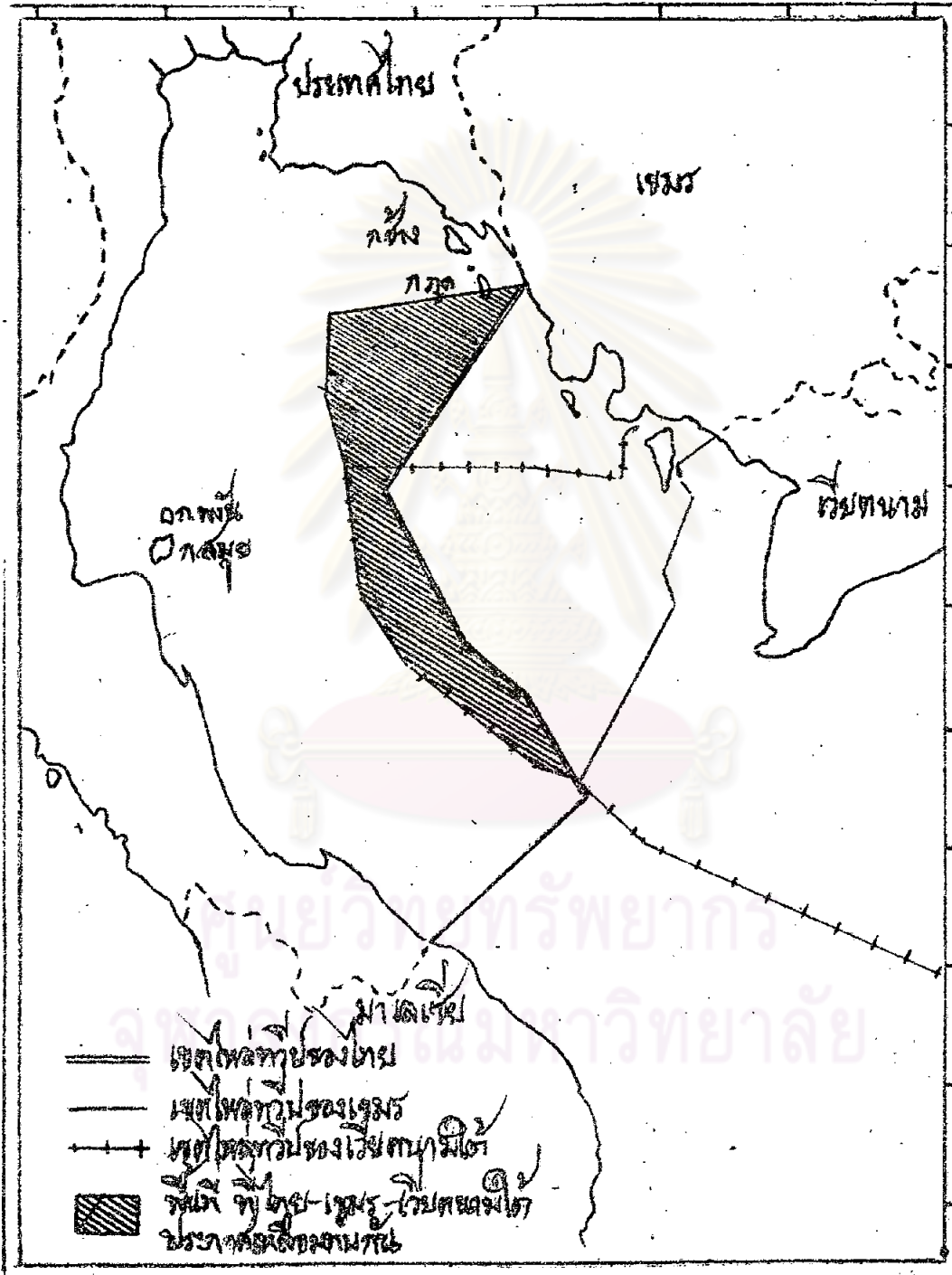
21 ถนอม เจริญลาภ นาวาโท. เส้นเขตแดนระหว่างประเทศในทะเล
 (โรเนียว) 2520. หน้า 6.

ภาพที่ 7



แผนที่แนวเขตติดต่อของประเทศไทยกับลาว กัมพูชา และมาเลเซีย
 มาตราส่วน ๑ : ๑,๐๐๐,๐๐๐

ภาพที่ 8 แสดงพื้นที่ไหลทวีปของประเทศไทยต่าง ๆ ในอ่าวไทยที่เชื่อมต่อกัน



ที่มา - นาวาโท ดนอม เจริญอุทก

ความกว้างของรัฐที่อยู่ตรงกันข้าม Equidistance นั้นหมายถึงเส้นแบ่งโดยให้หลักระยะเท่าของฐานวัดความกว้างที่อยู่ประชิดกัน หรือหมายถึงรัฐทั้งสองอยู่ประชิดกันนั่นเอง

แต่เมื่อใช้คำว่า "The principle of equidistance" หมายถึงทั้งสองกรณีคือ ทั้งแบบตรงกันข้ามและแบบประชิดกัน ดังที่ใช้คำนี้อยู่ในอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1958 การใช้คำเหล่านี้ในภาษาอังกฤษถ้าสับสนอาจก่อให้เกิดการเข้าใจผิด หรือเกิดความหมายได้

การสร้างเส้นมัธยะจากจุดใดจุดหนึ่ง โดยทราบฐานวัดความกว้างที่แน่นอนแล้ว มีใช้เรื่องที่ซับซ้อนอะไร เพราะเส้นมัธยะก็คือเส้นซึ่งประกอบด้วยจุดโลกลัด ซึ่งทุก ๆ จุดเหล่านั้นมีระยะห่างไปยังฐานวัดความกว้างที่ใกล้ที่สุดของรัฐทั้งสองที่อยู่ตรงกันข้าม หรือประชิดกันเท่านั้น ไม่ว่าฐานวัดความกว้างเหล่านั้นจะเป็นจุดเส้นตรงหรือเส้นโค้งก็ตาม

มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่จะใช้หลักการเส้นมัธยะในการแบ่งอาณาเขตทางทะเล ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ คือ เส้นมัธยะนี้จะให้ความเท่าเทียมกันระหว่างรัฐคู่กรณีในเรื่องระยะทาง แต่ในเรื่องจำนวนพื้นที่ที่รัฐทั้งสองได้รับอาจจะมีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันอย่างมากมายก็ได้

2.1.2 สิทธิทางกฎหมายของไหลทวีป รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตย (Sovereign Rights) เหนือบริเวณไหลทวีป เฉพาะเพื่อความมุ่งประสงค์ในการสำรวจไหลทวีป และแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติของไหลทวีป รัฐอื่นจะเข้าดำเนินการ หรือเรียกร้องสิทธิในไหลทวีปโดยมิได้รับความยินยอมอย่างชัดแจ้งจากรัฐชายฝั่งไม่ได้ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวนี้หมายถึง แร่ และทรัพยากรที่ไม่มีชีวิตอย่างอื่นของพื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดิน รวมทั้งอินทรีย์ภาพที่มีชีวิตซึ่งเป็นประเภทติดอยู่กับที่ กล่าวคืออินทรีย์ภาพซึ่งในระยะที่อาจเก็บผลได้นั้นไม่เคลื่อนที่ไปบนหรือใต้พื้นดินท้องทะเล หรือไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ เว้นแต่จะสัมผัสทางกายภาพอยู่เสมอกับพื้นดิน ท้องทะเล หรือดินใต้ผิวดิน

ตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าสิทธิอธิปไตยของรัฐชายฝั่งนั้นไม่ครอบคลุมถึงการที่รัฐอื่นจะเข้าทำการประมงในบริเวณไหล่ทวีปของรัฐชายฝั่งด้วย ดังปรากฏอยู่ในข้อ 2 (1) ความว่า " การสำรวจไหล่ทวีปและการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีป ต้องไม่ขัดแย้งอันเป็นการแทรกสอดโดยไม่มีเหตุสมควรต่อการเดินเรือ การประมงหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรมีชีวิตในทะเล หรือยังผลให้เป็นการแทรกสอดต่อการวิจัยทางสมุทรศาสตร์ หลักมูลหรือทางวิทยาศาสตร์หลักมูลหรือวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ซึ่งกระทำโดยมีเจตนาจะพิมพ์เผยแพร่ออกอย่างเปิดเผย " ซึ่งก็น่าจะสมเหตุผลกับคำว่า "สิทธิอธิปไตย" (Sovereign Rights) หากใช้คำว่า "อธิปไตย" ไม่ ส่วนในเรื่องที่เกี่ยวกับทะเลอาณาเขตนั้น ได้ระบุไว้ชัดว่า "อำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งขยายไปถึงห้วงอากาศเหนือทะเลอาณาเขตตลอดจนพื้นดิน ท้องทะเล และดินใต้อันดินของทะเลอาณาเขต" (ข้อ 2. แห่งอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง)

2.2 เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive economic zone)

เขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นระบบที่เกิดขึ้นใหม่ เมื่อมีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ครั้งที่ 3 สมัยที่ 2 ณ กรุงคารากัส ประเทศเวเนซุเอลา โดยแท้จริงแล้ว ความคิดนี้ได้วิวัฒนาการมาจากแนวความคิดของกลุ่มลาตินอเมริกาเกี่ยวกับ Patrimonial Seas โดยถือว่าทะเลนั้น เป็นมรดกตกทอดที่บรรพบุรุษได้สะสมไว้ให้รัฐชายฝั่งควรรักษาไว้โดยสมบูรณ์เท่านั้น ต่อมาแนวความคิดดังกล่าวนี้ได้มีอิทธิพลเหนือกลุ่มประเทศแอฟริกัน กลุ่มดังกล่าวจึงได้จัดสัมมนาเรื่องกฎหมายทะเลขึ้น ที่เมือง Yaounde ประเทศ Cameroon ในปี 1972 และในขณะนั้นกลุ่มลาตินอเมริกาก็ได้สัมมนากฎหมายทะเลที่ Santo Domingo สาธารณรัฐโดมินิกัน ในปีเดียวกันนั้น ทั้งสองกลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จำเป็นต้องประกาศความคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลออกไปอีก 200 ไมล์ทะเล จากเส้นฐานหรือเส้นฐานตรงที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตจากรายฝั่งหรือจากเกาะ เว้นแต่โขดหินซึ่งไม่สามารถมีมนุษย์อาศัยอยู่ได้ หรือไม่สามารถมีชีวิตทางเศรษฐกิจได้ (Which cannot sustain human habitation or economic life)



ผู้แทนของประเทศเคนยาจึงได้เสนอร่างเกี่ยวกับระบบเขตเศรษฐกิจจำเพาะต่อคณะกรรมการ Sea bed Committee ของสหประชาชาติในปี 1972 โดยนำมาจากข้อสรุปของการประชุมของกลุ่มอัฟริกันนั่นเอง 22

ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive economic zone) รัฐชายฝั่งย่อมมีสิทธิอธิปไตยเฉพาะเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตบริเวณพื้นน้ำ บริเวณฉิวดินใต้อะเล และดินใต้อ่าวดินใต้อะเล ทั้งมีสิทธิที่จะก่อสร้างถาวรวัตถุใด ๆ ในอาณาบริเวณดังกล่าว สามารถที่จะใช้ประโยชน์ทางพลังงานหรือจากพลังงานกระแสน้ำ รวมทั้งการค้นคว้าและวิจัยตลอดจนดำเนินการใด ๆ

22

(3) The African States have equally the right to establish beyond the Territorial Sea an Economic Zone over which they will have an exclusive jurisdiction for the purpose of control regulation and national exploitation of the living resources of the Sea and their reservation for the primary benefit of their peoples and their respective economies, and for the purpose of the prevention and control of pollution.:

The establishment of such a zone shall be without prejudice to the following freedoms: Freedom of navigation, freedom of overflight, freedom to lay submarine cables and pipelines.

เกี่ยวกับการรักษาคุณภาพของสภาพแวดล้อมด้วย 23

สิทธิของรัฐอื่นนั้นมีเพียงการเดินเรือ การบินผ่าน การวางท่อ หรือสายเกี่ยวกับการสื่อสาร รัฐอื่นเมื่อได้มีอนุญาตแล้วจึงจะมีสิทธิไม่ทำการค้นคว้าหรือวิจัยทางวิทยาศาสตร์ได้ ฉะนั้น หากไทยได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะแล้ว น่านน้ำบริเวณดังกล่าวนี้ก็กลายเป็นที่จับสัตว์น้ำตามกฎหมายประมงด้วยเช่นกัน

การประกาศขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะนี้ แม้จะยังไม่ได้มีการตกลงกันในที่ประชุมสหประชาชาติ อันจะถือเป็นหลักเกณฑ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศก็ตาม แต่ได้มีหลายประเทศได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะออกไปแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา และกลุ่มประเทศตลาดรวมยุโรป (EEC) ได้ประกาศไปแล้ว สำหรับประเทศเพื่อนบ้านของไทยนั้นก็ปรากฏว่าได้มีประเทศบังคลาเทศ ศรีลังกา อินเดีย และพม่า ได้ประกาศเขตดังกล่าวไปแล้ว การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านนี้ มีผลกระทบต่อถึงสภาพการณ์การประมงของไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะปรากฏว่ากิจการประมงของไทยนั้น กำลังก้าวหน้า และชาวประมงไทยนิยมไปจับปลานอกอ่าวไทย เช่น ทะเลจีนใต้ ทะเลอันดามัน ด้านอ่าวเกาะตะบัน และอ่าวเบงกอล เป็นต้น

23

John R. Steven. "U.S. Defines Position on 200 Miles Economic Zone At Conference on the Law of the Sea, State Department Bulletin, August 5, 1974 P. 235.

- ร่างข้อบท สำหรับการเจรจาที่แก้ไขแล้วของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 3 สมัยที่ 5 ข้อที่ 44 ภาค 2

(Revised Single Negotiating Text, Part 2 Article 44, Third U.N. Conference on the Law of the Sea)



เนื่องจากอ่าวไทยมีลักษณะกึ่งปิดล้อม (Semi enclosed) แม้จะมีชายฝั่งยาวถึง 1,500 ไมล์ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถที่จะขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะออกไปได้ถึง 200 ไมล์ทะเล โดยเฉพาะในอ่าวไทยนั้นจะขยายได้ไม่เกิน 120 ไมล์ ก็จะประชิดกับน่านน้ำของเขมร และเวียดนาม ส่วนในค่านทะเลอันดามันนั้นจะขยายออกไปได้ไม่เกิน 160 ไมล์ ก็จะประชิดกับอินเดียน และอินโดนีเซีย ฉะนั้น การประกาศขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะออกไปนี้ ประเทศไทยจะต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์อย่างถี่ถ้วน หากไทยประกาศออกไปแล้ว ก็จะมีผลเป็นการยอมรับระบบนี้ และเท่ากับเป็นการเชื้อเชิญให้ประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ที่มีเขตทางทะเลประชิดและพรมข้ามกับประเทศไทย โดยเฉพาะเขมร และเวียดนาม ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ หรือบางครั้งเรียกว่า เขตประมง (Fishing zone) ประกาศเช่นเดียวกัน จะเป็นผลให้ชาวประมงไทยหมดสิทธิที่จะไปจับปลาในเขตดังกล่าวนี้ โดยที่การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะนั้น วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่เพื่อสงวนการประมงไว้ เมื่อไม่ปรากฏว่ามีชาวประมงประเทศอื่นใดมาทำการประมงในเขตทางทะเลที่จะเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทย หากประเทศไทยประกาศขยายออกไป และประเทศไทยประกาศเขตไหล่ทวีป เพื่อตรวจสอบและแสวงหาประโยชน์ทรัพยากรที่ไม่มีชีวิตในบริเวณนิตินิตทะเล และนิตินิตินิตินิตทะเล ซึ่งจะเป็นเขตความกว้างเช่นเดียวกับเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทยบนท้องน้ำในทะเล ดังนั้นจึงเห็นว่าเพื่อประโยชน์ของประเทศไทยจึงควรเป็นประเทศสุดท้าย ที่จะประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะในบริเวณนี้ เพราะถึงอย่างไรก็ตาม เขตเศรษฐกิจจำเพาะนั้นเป็นสิทธิอันเด็ดขาดโดยเฉพาะของรัฐชายฝั่ง (Exclusive right) ถึงยังไม่ประกาศประเทศอื่น ๆ ก็ไม่สามารถมาอ้างเอากรรมสิทธิ์ไปได้ และหากต่างฝ่ายต่างประกาศเขตนี้เหลื่อมล้ำกัน ก็จะต้องหาวิธีการทำความเข้าใจกัน

ผลกระทบจากการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของทุกประเทศทั่วโลก จะทำให้พื้นที่ทะเลหลวงเหลือเพียง 20 % ของปัจจุบันเท่านั้นเอง (โปรดดูแผนที่ภาพที่ 9)



Source : Office of the Geographer, Department of State.

ผลการทดสอบของโลกทั้งหมด ถ้ากระจายทั่วโลกแล้ว
 200 ชั่วโมงจะเป็นที่ขอมขึ้นกับทั่วโลก

-  ขอบเขตหน้าหน้า 200 ชั่วโมงที่กักตั้งอยู่ในระหว่งการเวียงว้าง
-  หน้าหน้าระหว่งประเทศ

2.3 ทะเลหลวง (High Seas)

ทะเลหลวงหมายถึงส่วนทั้งหมดของทะเลที่ไม่อยู่ในเขตทะเลอื่นใดซึ่งอยู่ภายใต้สิทธิอธิปไตยของรัฐหนึ่งรัฐใดโดยเฉพาะ และรัฐใดก็ไม่สามารถที่จะอ้างสิทธิที่จะทำให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของทะเลหลวงตกอยู่ในอธิปไตยของคนได้ เสรีภาพในทะเลหลวงจึงประกอบด้วย

1. เสรีภาพในการเดินเรือ
2. เสรีภาพในการประมง
3. เสรีภาพในการวางสายและท่อใต้ทะเล
4. เสรีภาพที่จะบินเหนือทะเลหลวง

ปรากฏว่ามีเรือประมงไทยจำนวนไม่น้อยที่นิยมไปจับปลาในทะเลหลวง เช่น ทะเลจีนใต้ และทะเลอันดามัน เป็นต้น ตามที่กรมประมงได้เคยสำรวจแหล่งประมงและแจ้งให้ชาวประมงทราบ ในปี 2518 ประเทศไทยจับปลาได้จำนวน 1,555,300 ตัน ในจำนวนนี้ได้จับปลาในทะเลหลวงถึง 660,000 ตัน แหล่งประมงที่ชาวประมงไทยเคยจับปลาในทะเลหลวงมีไม่น้อยกว่า 300,000 ตารางกิโลเมตร

สำหรับอธิปไตยของไทยเหนือทะเลหลวง ไม่สู้จะเป็นปัญหาสำหรับชาวประมงไทยเลย เพราะมาตรา 4 วรรค 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญามัญญัติว่า "การกระทำความผิดในเรือไทยหรือในอากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใดให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร"

ส่วนที่ 3

การกำหนดประเภทที่จับสัตว์น้ำเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์

เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ จึงจำเป็นต้องแบ่งที่จับสัตว์น้ำ

ออกเป็นประเภท ๆ ไป เท่าที่ได้ศึกษากฎหมายของประเทศต่าง ๆ นั้น มีประเทศพม่า
เพียงประเทศเดียวเท่านั้น ที่ได้แบ่งที่จับสัตว์น้ำออกเป็น 4 ประเภท คล้ายคลึงกับที่จับ
สัตว์น้ำของไทยเรา โดยเฉพาะที่จับสัตว์น้ำประเภทที่รักษาพืชพันธุ์ ก็คงจะกำหนดเอา
บริเวณหน้าพระอาราม หรือปูชนียสถานเข้าไปด้วย ทั้งนี้เพราะกฎหมายของพม่าได้รับ
อิทธิพลมาจากประเทศอินเดีย อันมีรากฐานมาจากฮินดู ซึ่งยึดถือหลักทางศาสนาและ
จารีตประเพณีเป็นหลัก²⁴ สำหรับประเทศไทยนั้น ได้แบ่งที่จับสัตว์น้ำโดยให้อำนาจผู้ว่า
ราชการจังหวัดโดยอนุมัติรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดประเภทที่จับสัตว์น้ำได้ ใน
การกำหนดประเภทนี้กฎหมายได้ระบุที่จับสัตว์น้ำไว้เป็น 4 ประเภทคือ

1. ที่รักษาพืชพันธุ์ ได้แก่ที่จับสัตว์น้ำซึ่งมีลักษณะดังนี้

1.1 ที่จับสัตว์น้ำซึ่งอยู่ในบริเวณพระอาราม หรือปูชนียสถาน หรือติดกับ
เขตสถานที่ดังกล่าวแล้ว กฎหมายใช้คำว่า "พระอาราม" ซึ่งรวมถึงวัดต่าง ๆ ด้วย วัด
เป็นที่อยู่ของภิกษุ²⁵ และเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 72
และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 ได้แบ่งวัดออกเป็น 2 ประเภทคือ

- (1) วัดที่ได้พระราชทานวิสุงคามสีมา
- (2) สำนักสงฆ์²⁶

24

อุกฤษ มงคลนาวิน ดร. ประวัติศาสตร์กฎหมายสากล พิมพ์ที่บริษัทพิมพ์จำกัด
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513. หน้า 132.

25

วรภักดีพิบูลย์ พระ. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะบุคคล
โรงพิมพ์วชิรินทร์ 2514. หน้า 86.

26

เสถียร วิชัยลักษณ์ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 สำนักพิมพ์นิติเวช
2514.

วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา นั้น เป็นนิติบุคคล²⁷ ส่วนสำนักสงฆ์นั้น ยังไม่เป็นนิติบุคคล²⁸ เป็นเพียงที่อยู่ของสงฆ์เท่านั้น เพื่อประโยชน์แห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ คำว่า "พระอาราม" น่าจะรวมถึงสำนักสงฆ์ด้วย ส่วนปูชนียสถานหมายถึงสถานที่ควรแก่การเคารพบูชา เป็นต้นว่า พระเจดีย์ เช่น พระปฐมเจดีย์ พระธาตุต่าง ๆ ที่มีประชาชนไปกระทำการสักการะบูชา

นอกจากจะหมายถึงบริเวณที่ตั้งได้กล่าวมาแล้ว ยังหมายถึงสถานที่ที่ติดกับสถานที่ดังกล่าวอีกด้วย ที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่นนั้นเพราะที่จับสัตว์น้ำบางแห่งไม่ได้อยู่ในบริเวณดังกล่าว แต่อยู่ติดกับบริเวณดังกล่าว เช่น แม่น้ำที่ไหลผ่านหน้าพระอาราม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะประเพณีของเราได้เชื่อถือกันมานานว่า ปลาที่อยู่ในบริเวณหน้าวัดนั้นเป็นปลาของพระไม่ควรจะจับ หรือจับปลาในบริเวณดังกล่าว

1.2 บริเวณเก็บกักน้ำ เช่น ประตุน้ำ ประตูระบายน้ำ ฝายหรือทำนบที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่นนี้เพราะว่า บริเวณเหล่านี้มีเจ้าหน้าที่ของทางราชการคอยดูแลอยู่แล้ว และยิ่งบริเวณประตูระบายน้ำ เช่น เขื่อนเจ้าพระยา เป็นต้น จะมีสัตว์น้ำอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

พระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 บัญญัติว่า²⁹
 ประตุน้ำ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นในทางน้ำเพื่อให้เรือผ่านทางน้ำที่มีระดับต่าง ๆ กันได้

27 ฎีกาที่ 2008/2500

28 พรชัย สุนทรพันธ์

29 เสถียร วิชัยลักษณ์

คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2518.
 หน้า 9 (ก)
รวบรวม พระราชบัญญัติชลประทานหลวง 2485.
 สำนักพิมพ์นิติเวช 2511.

ประตระบายน้ำ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อทด กัน กัก หรือระบายน้ำ ณ ตอน
อันมีเขื่อนมาขวางน้ำ ซึ่งจะส่งเขาสู่เขตชลประทาน โดยมีช่องเปิดเปิดได้

ฝาย หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อทดน้ำในทางน้ำซึ่งจะส่งเขาสู่เขตชลประทาน
โดยให้หน้าที่เหลือจากความตองการท่นขึ้นแล้วไหลข้ามไปได้

ท่ำนบ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นในทางน้ำเพื่อกันไม่ให้น้ำผ่าน หรือ ข้ามไป

1.3 ที่ซึ่งเหมาะแก่การรักษาพืชพันธุ์ ที่ซึ่งเหมาะแก่การรักษาพืชพันธุ์ หมายถึง
ถึงที่จับสัตว์น้ำต่าง ๆ ที่ทางราชการได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นที่ซึ่งสมควรที่จะประกาศให้
เป็นที่รักษาพืชพันธุ์ได้ เช่น บริเวณบึงบรเพ็ด ก็ยังแบ่งออกเป็น 2 เขต คือ เขตที่รักษาพืช
พันธุ์เขตหนึ่ง อีกเขตหนึ่ง เป็นที่สาธารณประโยชน์ ส่วนที่บริเวณอื่น ก็ เช่นที่จับสัตว์น้ำ
มีบริเวณติดกับสถานที่ราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัด เทศบาล โรงเรียนรัฐบาล หรือ
โรงเรียนเทศบาล เป็นต้น เป็นที่นำส่งเกตุว้างเก็บน้ำบางแห่ง ซึ่งมีที่ทำการสถานีประมง
ตั้งอยู่ไม่ไกลนัก ยังมีใครประกาศเป็นที่รักษาพืชพันธุ์

ในปัจจุบันนี้มีที่รักษาพืชพันธุ์ 5,507 แห่ง เนื้อที่ประมาณ 5,402,204 ไร่

วิธีการกำหนดเขตใหม่ปฏิบัติดังนี้

(1) ถ้าเป็นลำน้ำใหญ่ให้กำหนดบริเวณหวงห้ามคานหน้าที่ตั้งสู่มแม่น้ำ
ให้ห่างจากฝั่ง ไม่น้อยกว่า 40 เมตร

(2) ถ้าเป็นลำคลอง หนอง บึง ให้กำหนดบริเวณหวงห้ามคานหน้า
ตั้งสู่อำคลอง หนอง บึง โดยให้ห่างจากฝั่งริมสถานที่ราชการ หรือพระอารามไม่น้อยกว่า
ครึ่งหนึ่งของลำคลอง หนอง บึง นั้น ๆ

(3) ถ้าคานข้างมีเขตติดตอริมน้ำ ก็ให้กำหนดบริเวณหวงห้ามให้ห่าง
จากสถานที่นั้น ๆ ออกไปไม่น้อยกว่า 20 เมตร โดยถือฝั่งเป็นเกณฑ์

การที่ให้จังหวัดประกาศกำหนดที่จับสัตว์น้ำ เป็นที่จับสัตว์น้ำประเภทรักษา
พืชพันธุ์ไค่นั้น ก็เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร แม้จังหวัดจะได้ประกาศไปแล้ว

ก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่า มีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำดังกล่าวอยู่เสมอ ๆ เพราะไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่คอยดูแลและตรวจตราโดยทั่วถึง

การทำกรประมงในที่รักษาพืชพันธุ์นั้นจะทำได้เลย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี และในทางปฏิบัติแล้วอธิบดีจะอนุญาตก็เฉพาะการทำกรประมงเพื่อตรวจสอบสัตว์น้ำ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในทางวิชาการ เท่านั้นโดยกำหนดให้ข้าราชการตั้งแต่พนักงานประมงจัตวาขึ้นไป โดยกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้เป็นต้นว่า ต้องได้รับอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรจากหัวหน้าสถานีก่อน หรือต้องรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยลำดับชั้นทุกครั้ง³⁰ เป็นต้น

สำหรับเอกชนนั้น ทางราชการก็เคยอนุญาตให้ทำเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ เช่น เพื่อตรวจสอบชนิดและลักษณะของสัตว์น้ำ หรือเพื่อศึกษาถึงสภาพและความเสื่อมโทรมในบริเวณที่จับสัตว์น้ำแห่งนั้น ๆ เป็นต้น

ผู้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งอธิบดีกรมประมงได้กำหนดไว้

อนึ่ง พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2456 มาตรา 121 ได้บัญญัติว่า "ที่น้ำอันเป็นที่รักษาพืชพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะตรวจตรารักษาป้องกัน มิให้พืชพันธุ์สัตว์น้ำสูญไป" อันหมายความว่าให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเข้าไปมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำด้วย

2. ที่ว่าประมุล ที่ว่าประมุลคือที่จับสัตว์น้ำซึ่งสมควรจะให้บุคคลผูกขาดทำการประมงหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ขณะนี้ได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2517 ให้ยกเลิก ประกาศที่จับสัตว์น้ำในน่านน้ำจืดเป็นที่ว่าประมุลแล้ว คงมีแต่ที่จับสัตว์น้ำเค็ม

เช่นการประมูลผูกขาดทำการประมงในทะเลสาบสงขลา หรือในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น การประกาศเป็นที่จับสัตว์น้ำนั้นก็เช่นเดียวกับการประกาศเป็นที่รักษาพืชพันธุ์ คือ จะต้องขออนุมัติรัฐมนตรีก่อน ส่วนการดำเนินการเกี่ยวกับการประมงนั้นจะต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2490) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2502) ว่าด้วยที่ว่าประมง ออกตามความในพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 และตามคำสั่งการของกระทรวงเกษตรที่ 187/2490 กับที่ 145/2503 โดยวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการว่าประมง วิธีการดำเนินการว่าประมง กำหนดอายุการอนุญาตให้ทำการประมง การออกประทานบัตรให้ทำสัญญา การชำระเงินอากรค่าที่ว่าประมง การโอนประทานบัตรและการเวนคืนที่ว่าประมง เป็นต้น

การกำหนดที่จับสัตว์น้ำซึ่งตั้งอยู่ในน่านน้ำจืดเป็นที่ว่าประมงนี้ มีทั้งคุณและโทษ กล่าวคือ ในด้านที่เป็นคุณก็มีอยู่เป็นต้นว่า ถ้ามีการว่าประมงผูกขาดทำการประมง ในที่จับสัตว์น้ำแล้ว ผู้รับอนุญาตจะมีอิสระรักษาและป้องกัน มิให้ที่จับสัตว์น้ำดินเขิน และไม่ยอมให้ผู้ที่มีที่ดินใกล้เคียงบุกรุกเข้าไปปลูกพืช หรือไถถม เพื่อขยายเขตที่ดินของตนออกไปในที่จับสัตว์น้ำ นับว่าเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ ทำให้มีผู้ดูแลรักษาแทนเจ้าหน้าที่ ทั้งเป็นการอนุรักษ์สัตว์น้ำด้วย กล่าวคือ ผู้รับอนุญาตจะบำรุงรักษา สัตว์น้ำให้เติบโต พอมีขนาดพอสมควรแล้ว จึงนำออกสู่ตลาด ดังนั้น ปริมาณสัตว์น้ำที่มีอยู่ในตลาดจะมีปริมาณสม่ำเสมอ ไม่ขาดแคลน และราคาคงที่

ส่วนผลร้ายก็คือ ผู้รับอนุญาตมักจะฝ่าฝืนกฎหมายประมง มาตรา 11 วรรคท้าย ซึ่งมีความหมายว่า การทำการประมงในที่ว่าประมงเฉพาะเพื่อบริโภคในครอบครัวให้กระทำได้ แต่ต้องใช้เครื่องมือทำการประมงตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัด ประกาศโดยอนุมัติรัฐมนตรี เท่าที่ผ่านมานั้น ผู้รับอนุญาตมักจะกีดกัน ไม่ยอมให้บุคคลอื่นเข้าไปทำการประมงในที่ว่าประมงซึ่งตนประมูลได้ จึงเกิดการทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ และเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการร้องเรียนให้ยกเลิกที่จับสัตว์น้ำประเภทที่ว่าประมง

ส่วนผลร้ายของการกำหนดให้ที่จับสัตว์น้ำเป็นที่สาธารณประโยชน์ โดยยกเลิกประกาศที่ว่าประมูลนั้น ก็มีว่า ราษฎรที่มีที่ดินติดกับที่จับสัตว์น้ำประเภทที่สาธารณประโยชน์ บุกรุก โดกลบที่จับสัตว์น้ำ ทำให้ที่จับสัตว์น้ำตื้นเขิน และพินสภาพจากการเป็นที่จับสัตว์น้ำเพื่อขยายเขตที่ดินของตนให้มากขึ้น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ก็ดูแลไม่ทั่วถึง เพราะมีจำนวนน้อย บางคนก็ปลูกบัวในที่จับสัตว์น้ำ ครั้นเจ้าหน้าที่ไปตรวจพบ ก็ปรากฏว่าได้ปลูกบัวเต็มในที่จับสัตว์น้ำแห่งนั้น ๆ และเจ้าหน้าที่เองก็ไม่กล้าที่จะทำลาย เพราะยังไม่มีกฎหมายให้อำนาจเกี่ยวกับเรื่องนี้เพียงพอ (ภาพที่ 10)

ส่วนผลร้ายในด้านการอนุรักษ์สัตว์น้ำนั้น ก็ปรากฏว่า ประชาชนฝ่าฝืนกฎหมายใช้เครื่องมือที่เป็นตาข่าย เช่น อวนทำการประมงในบริเวณ หนอง บึง และจับสัตว์น้ำกันจนแทบจะไม่มีให้เหลือไว้สำหรับเป็นพ่อแม่พันธุ์ต่อไปอีก

ผลดีของการยกเลิกที่ว่าประมูล โดยกำหนดให้ที่จับสัตว์น้ำเป็นที่สาธารณประโยชน์นั้นก็มีอยู่ กล่าวคือ ประชาชนที่มีทุนทรัพย์น้อยจะได้อาศัยที่จับสัตว์น้ำแห่งนั้น ๆ หาเลี้ยงชีพตามสมควรแก่สภาพได้บ้าง และเท่าที่เป็นอยู่ปรากฏว่าประชาชนในชนบทนั้นก็เป็นผู้ที่ยากจนเสียเป็นส่วนมาก ฉะนั้น หากทางราชการปรับปรุงแหล่งน้ำที่มีการยกเลิกที่ว่าประมูล และมีการควบคุมไม่ให้มีการละเมิดกฎหมายแล้วก็จะเกิดผลดีเกี่ยวกับการบริหารที่จับสัตว์น้ำไม่น้อยเลย

เครื่องมือทำการประมงที่อนุญาตให้ใช้ในที่ว่าประมูลสำหรับบุคคลอื่นนอกจากผู้รับอนุญาตเพื่อทำการประมงเฉพาะเพื่อบริโภคในครอบครัวนั้น มีดังนี้

1. เบ็ดตกที่มีคันยาวไม่เกิน 2 เมตร สายเบ็ดยาวไม่เกิน 1.50 เมตร
2. ตะแกรง
3. สวิงปากกว้างไม่เกิน ๒ เมตร
4. ไช

5. คุ่ม
6. อีจู้
7. ลัน
8. โป่ง หรือ คม
9. ชะนาง

การใช้เครื่องมือนั้นต้องใช้ครอบครว้ละไม่เกินชนิดละ 2 เครื่อง ทั้งจะต้องใช้ห่างจากที่ตั้งเครื่องมือประจำที่ของผู้รับอนุญาตไปข้างหน้าไม่น้อยกว่า 400 เมตร และห้ามทำการประมงโดยวิธีประคา ตั้งแต่ 3 เครื่องมือขึ้นไป

บุคคลอื่นนอกจากผู้รับอนุญาตจะทำการประมงในที่ว่าประมุขไม่ได้ เว้นแต่เฉพาะเพื่อบริโภคในครอบครว้ดังกล่าวแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ถ้าหากทำการประมงเพื่อบริโภคในครอบครว้แล้วจะต้องใช้เครื่องมือตามที่ได้อุญาตไว้ด้วย ถ้าฝ่าฝืนก็เป็นความผิดเช่นเดียวกัน

ถ้าผู้รับอนุญาตจะปลูกสร้างสิ่งใด ๆ ในที่ว่าประมุขก็ดี การวิดน้ำในที่ว่าประมุขก็ดี หรือสร้างเครื่องมือประจำที่ในที่ว่าประมุขก็ดี จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกครั้งไป

3. ที่อนุญาต ที่อนุญาตคือที่จับสัตว์น้ำซึ่งอนุญาตให้บุคคลทำการประมง หรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ ที่อนุญาตจึงแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

3.1 ที่อนุญาตให้บุคคลทำการประมงหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประกาศเป็นที่อนุญาตนี้ต้องได้รับอนุมัติ จากรัฐมนตรีแล้ว จังหวัดจึงประกาศได้ เช่นเดียวกับที่ว่าประมุข บุคคลที่จะทำการประมงในที่อนุญาตจะต้องขออนุญาตและเสียเงินอากร ในปี 2518 มีที่อนุญาต 651 แห่ง เนื้อที่ 9,144 ไร่ ที่อนุญาตนั้น ได้มีกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2490) กำหนดประเภทที่อนุญาตไว้ดังนี้

- | | |
|-------------------|-----------------------|
| 1. โป๊ะน้ำลึก | 12. กั้นชู้ว์ไชมาน |
| 2. โป๊ะน้ำตื้น | 13. ซ้อนปีก |
| 3. อวนรัง | 14. ขอบปีก |
| 4. เนื้อกรัง | 15. บวม |
| 5. จีบ | 16. ขอบชั้นข้อ |
| 6. ลี | 17. ซ้อนชั้นข้อ |
| 7. สุก | 18. จันทา |
| 8. โฟงพางประจำที่ | 19. กร่า |
| 9. โฟงพางหลักลอย | 20. บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ |
| 10. รั้วโจน | 21. ที่เลี้ยงหอย |
| 11. รั้วไชมาน | |

การขออนุญาตทำการประมงในที่อนุญาตนั้น จะต้องยื่นคำขออนุญาต ณ ที่ว่าการอำเภอและเสียอากรตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2490) และหากทำการประมงโดยใช้เครื่องมือในพื้กจะต้องเสียเงินอากรค่าอาชญาบัตรตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงดังกล่าวอีกด้วย แต่การทำนากุ้งในที่อนุญาตนั้นไม่ต้องเสียเงินอากร

การประกาศเป็นที่อนุญาตจะต้องดูเพื่อความเหมาะสม เป็นแห่ง ๆ ไป เช่น การประกาศเป็นที่อนุญาตเทียบหน้ากร่าในทางน้ำสาธารณะ ต้องเปิดโอกาสให้เจ้าของโรงเรือนที่ตั้งอยู่ตรงกับทางน้ำสาธารณะนั้น ใช้ทางน้ำเป็นทางสัญจรติดต่อกับโรงเรือนได้ด้วยดังนี้ เป็นต้น

ในการที่จะอนุญาตแต่ละครั้ง ก็ต้องมีเงื่อนไขในการอนุญาตไว้ เช่น ต้องไม่ตั้งเครื่องมือหรือส่วนใด ๆ ของเครื่องมือกีดขวางการสัญจรทางน้ำ และต้องตั้งเฉพาะที่ซึ่งเจ้าพนักงานกำหนดให้ รวมทั้งต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้สัญจรทางน้ำด้วย

3.2 บ่อลอส์ต้วนน้ำ บ่อลอส์ต้วนน้ำ คือที่ลอส์ต้วนน้ำซึ่งผู้ขุดหรือสร้างมีเจตนาที่จะลอส์ต้วนน้ำจากที่จับส้วต้วนน้ำ เพื่อประโยชน์ในการทำประมง แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

3.2.1 บ่อลอส์ต้วนน้ำซึ่งตั้งอยู่ในที่ดินอันบุคคลถือกรรมสิทธิ์ การขุดหรือสร้างบ่อลอส์ต้วนน้ำในที่ดินอันบุคคลถือกรรมสิทธิ์นี้ เอกชนย่อมจะขุดหรือสร้างบ่อลอส์ต้วนน้ำได้แต่ต้องไม่เป็นการเสียหายแก่ส้วต้วนน้ำในที่รักษาพืชพันธุ์ตามมาตรา 14 วรรคท้าย โดยถือเอาทางน้ำติดต่อกับที่รักษาพืชพันธุ์ เป็นเกณฑ์³¹ ถ้าหากมีทางน้ำติดต่อกับที่รักษาพืชพันธุ์ ก็อาจไม่ออกใบอนุญาตให้วิดน้ำ และจะต้องอยู่ห่างจากที่รักษาพืชพันธุ์ไม่น้อยกว่า 100 เมตร การวิดน้ำหรือทำให้น้ำแห้งหรือลดน้อยลง เพื่อทำการประมงในบ่อลอส์ต้วนน้ำดังกล่าวนี้ จะต้องขออนุญาต และเสียเงินอากร เจ้าพนักงานจะอนุญาตให้วิดได้ปีละไม่เกิน 2 ครั้ง สำหรับน่านน้ำจืด ส่วนในน่านน้ำเค็มนั้น จะอนุญาตให้เกินกว่า 2 ครั้งในปีหนึ่งได้

3.2.2 บ่อลอส์ต้วนน้ำซึ่งตั้งอยู่ในที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ผู้ที่จะขุดหรือสร้างบ่อลอส์ต้วนน้ำในที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน จะต้องขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ว่าการอำเภอ โดยมีเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ต้องให้บ่อลอส์ต้วนน้ำห่างจากทางน้ำหรือที่จับส้วต้วนน้ำไม่น้อยกว่า 8 เมตร และต้องห่างจากที่รักษาพืชพันธุ์ไม่น้อยกว่า 100 เมตร เป็นต้น และในการทำการประมงก็ต้องขออนุญาตและเสียเงินอากรเช่นเดียวกัน การขออนุญาตก็ต้องขออนุญาต ณ ที่ว่าการอำเภอตามกฎหมายบทที่ 5 (พ.ศ. 2490)

4. ที่สาธารณประโยชน์ กฎหมายประมงไม่ได้ให้ความหมายของคำว่า ที่สาธารณประโยชน์ คือที่จับสัตว์น้ำซึ่งมีลักษณะประการใดเหมือนที่จับสัตว์น้ำประเภทอื่น เพียงแต่ได้กำหนดไว้ว่า "ที่สาธารณประโยชน์คือที่จับสัตว์น้ำซึ่งบุคคลทุกคนมีสิทธิทำการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้" ฉะนั้น ที่จับสัตว์น้ำทั้งปวงซึ่งไม่ได้ประกาศเป็นที่จับสัตว์น้ำประเภทที่รักษาพิชพันบุคคล ทั่วประมุด ภัค ที่อนุฎาทกคคิ กฎหมายถือว่าเป็ที่ สาธารณประโยชน์ทั้งสิ้น (มาตรา 7 วรรค 2)

การทำกรประมงในที่สาธารณประโยชน์ กฎหมายได้กำหนดให้ตองปฏิบัติ ตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ปรากฏว่านับตั้งแต่ที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้แล้ว รัฐมนตรียังมิได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้เลย ฉะนั้น การทำการประมงในที่สาธารณประโยชน์ก็ตองปฏิบัติไปคามมาตราอื่น ๆ ซึ่งได้ กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เช่น มาตรา 28 มาตรา 31 และมาตรา 32 เป็นต้น



ภาพที่ 10 หนองไม้ ต. สามง่าม จ. พิจิตร เคยเป็นที่ว่าประมุดมาก่อน ปัจจุบัน เป็นที่สาธารณประโยชน์ ถูกบุกรุกโดยไร่ถนแหร์กเตอร์ได้คืนกลบเกือบครึ่งหนองแล้ว